Vide R.N.I. No. Pun-Pun 2002/8323 ASR/0001/2018/20

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਚੀ ਸਾਲਾਹ ॥ ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

ਭੇਟਾ: 20/-

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਅੰਕ: 126
D.O.P. 10 Jan. 2019

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ

550 ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ 10 ਅਤੇ 11 ਨਵੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਹਰਿਆਵਲ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਗੁ: ਨਵੀਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਧਰਮਪੁਰਾ ਬਜ਼ਾਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 1310 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਉਪਰੰਤ 2 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਚੁਪਹਿਰਾ ਜਪ ਤਪ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਫਸਟ, ਸੈਕਿੰਡ, ਥਰਡ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਤੇ ਆਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

1. ਮਾਤਾ ਵਿਪਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਾ, 2. ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ) ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੇ, 3. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਲਾਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 4. ਸੰਗਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, 5. ਗੁਰਮਤਿ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚੇ ਪੇਪਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 6. ਗੁਰਮਤਿ ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਲ ਖਿੱਚਵੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ, 7. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਗਏ ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, 8–9. ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸਟ, ਸੈਕਿੰਡ, ਥਰਡ ਆਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ (M.L.A. ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ), ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਵਿਪਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀ।

Asr. G.P.O.No. PB0001/ 2018-20

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ।।

ਅੰਕ-126ਵਾਂ (2019)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

E-mail : sifitsalah@yahoo.com
Website : www.bibikaulanjibhalaikendertrust.org

ਸਰਪ੍ਰਸਤ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਿਟਲ

ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਡੀ ਸੀ)

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ
ਭਾਈ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ)
ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ), ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਸ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਵਾਲੇ), ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਐਡਵੋਕੇਟ
ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ

ਸਲਾਹਕਾਰ
ਸ. ਟਹਿਲਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ
ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿਸੰਗ ਸਭਾ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ (ਰਜਿ.) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਕੰਪਿਊਟਰ
ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਫਤਰ, ਫੋਨ : 0183-2483920 (Ext. 27)

ਤਤਕਰਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ 4
ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਦੂਜਾ ਭਾਗ- ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ 5
ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ 15
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ 19
ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 22
ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥ 23
ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ 25
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਕੈਸਾ ਹੋਵੇ? 26
ਘਰ ਬੈਠੇ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖੋ 32
ਜੀਵਨ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 33
ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ 35
ਪਰਖ ਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ 36
ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ 37
ज़िंदगी की बारीकियाँ 38
गुरु मानिओ ग्रंथ 41
सेवा करनी किस तरह है? 45
पूरा गुरु लंघावे पार कच्चा डोबे अध विचकार 50
The Very Name of Baba Deep Singh Ji
Contains All Powers 53
Guru Teg Bahadar's Action is Peerless 57
Greatness of Prayer 61

ਚੰਦਾ	
ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ (ਦੇਸ਼)	100 ਰੁ.
ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ (ਵਿਦੇਸ਼)	800 ਰੁ.
2 ਸਾਲ ਲਈ (ਦੇਸ਼)	200 ਰੁ.
2 ਸਾਲ ਲਈ (ਵਿਦੇਸ਼)	1600 ਰੁ.
5 ਸਾਲ ਲਈ (ਦੇਸ਼)	400 ਰੁ.
5 ਸਾਲ ਲਈ (ਵਿਦੇਸ਼)	3200 ਰੁ.
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ (ਦੇਸ਼)	1600 ਰੁ.
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ (ਵਿਦੇਸ਼)	12800 ਰੁ.

ਨੋਟ

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਸੰਪਾਦਕ

ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਦਫਤਰ-
ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ (ਟਰੱਸਟ)
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-143006
ਫੋਨ : 98765-25850

ਸੰਪਾਦਕੀ...

ਗੁਰੂ ਸਵਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਵੈਰਾਗਮਈ ਮਹੀਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਾਲ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਐਸੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਖਾਤਰ, ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੂਠੀ ਗੱਲ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਅਲੱਗ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੋਇਆ ਤੇ ਧੜ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਅਲੱਗ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੋਇਆ। ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦੀ ਉਹ ਸਰ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਰਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਨੇ ਵੀ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂ ਧੰਨ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਧੰਨ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਧੰਨ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਤਿੰਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਭਾਗਾ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗ ਗਈ। ਸਰੀਰ ਤੇ ਆਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਧੁਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਸਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ, ਕੈਸਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ। ਧੰਨ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਧੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ। ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਉਬਲਦੇ ਦੇਗੇ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਅੱਗ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਵੀ, ਇੰਨਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਗਨੀ ਦਾ ਸੇਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਕੈਸਾ ਸਿਦਕ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਰੂੰ ਲਪੇਟ ਕੇ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਸੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਾਕੇ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 21 ਦਸੰਬਰ (6 ਪੋਹ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 29 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ, 1705 ਈਸਵੀ ਦੇ ਉਹ ਦਿਹਾੜੇ ਲੂੰ ਕੰਢੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਵਿਛੜਿਆ, ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਮਾਰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਲਗਾਈਏ।

ਆਓ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਬਣਾਈਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਮਝਦਿਆਂ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੀਏ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜ਼ਜ਼ਬਾ ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਕਰੀਏ ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸੰਕੋਚਦਿਆਂ ਬਾਣੀ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਹਿਰਾ ਲਗਾਈਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

—ਸੰਪਾਦਕ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਭਾਗ- ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ

ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਬੀਬੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਾਲਾ ਸੁਆਦ ਆਇਆ।

ਆਪ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰਕਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। 125 ਅੰਕ ਤੋਂ—"ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ" ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਕਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਹਿਮਤ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਕਰਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਦੂਸਰਾ ਭਾਗ- ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਾਲਾ ਸੁਆਦ ਆਇਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਗੁਣ ਆਉਣ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਸਕਣ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ਬਦ

ਮ: ੧ ॥
ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥
ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥
ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਊਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥
ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਊਜਲੇ ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥੨॥
(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ, ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜ ਕੇ ਆਖੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ।

ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਈਏ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸੜਕ ਸੱਚਖੰਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਧੀ ਨਾਲ, ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਹੈ। ਕਈ

ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਜੋੜਾ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਜੀਅ ਨਾ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸਾਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੜਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਕੋਈ ਜੀਅ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਰ ਜਾਣਾ, ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਸੁਆਦ ਲਈ ਮਾਰਨਾ, ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਖੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਇਆ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਸੜਕ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੇਖੀਂ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਸੁਆਦ ਲਈ ਨਾ ਮਾਰੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਕਈ ਜੀਅ ਪੈਰ੍ਹਾਂ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਧੀ ਤੇ ਸੋਚ ਨਾਲ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਹੈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮਣ ਤੇ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਲਈਏ। ਜੇ ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣ ਤੇ ਚਿੱਤ ਕਰੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਾਂ ਵੀ ਰੋਕਦੇ ਹਨ :

ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣੁ ਝਖਣੁ ਹੋਇ ॥

(ਅੰਗ ੬੬੧)

ਜੇ ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਂ, ਸੁਭਾਅ ਸੜਿਆ ਬਣਾ ਲਵੇਂ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਾਂ ਵੀ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵ ਤਾਰ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ)

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਫਿਰ ਕਿਧਰ ਜਾਵਾਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬੋਲੇ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਇੰਝ ਚਲੇ :

ਸੰਤੁ ਮਿਲੈ ਕਿਛੁ ਸੁਨੀਐ ਕਹੀਐ ॥
ਮਿਲੈ ਅਸੰਤੁ ਮਸਟਿ ਕਰਿ ਰਹੀਐ ॥

(ਅੰਗ ੮੭੦)

ਕੋਈ ਅਸੰਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾ। ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਬੋਲ, ਕੁਝ ਸੁਣ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮਣ ਤੇ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਪ੍ਰਕਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ

ਸਤਿਕਾਰ ਸਭ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਮਾਣ, ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਹੈ। ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਜਿਹੜੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਭਾਗ ਦੂਜਾ, ਅੱਜ ਕਿਹੜੀ ਬੀਬੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਘਰ ਸਾਡੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਸਣ ਲਗਾਇਆ, ਸਾਡੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਸਣ ਲਗਾਇਆ, ਉਸ ਬੀਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ। ਬੜੀ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਇਹ ਬੀਬੀ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਚੌਧਰੀ ਤਖਤ ਮੱਲ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਮਾਈ ਵਿਰਾਈ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਂ ਕਿਉਂ ਪਿਆ? ਸੱਤ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਭਰਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਂ ਸੀ, ਸੱਤ ਭਿਰਾਈ। ਕਿਧਰੇ-ਕਿਧਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ-ਕਥਾ ਵੀਚਾਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਮਾਈ ਸੱਤ ਵਿਰਾਈ। ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ, ਸੱਤ ਵਿਰਾਈ, ਸੱਤ ਵੀਰਾਂ ਵਾਲੀ। ਸੱਤ ਭਿਰਾਈ, ਸੱਤਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀ। ਇਹ ਨਾਂ ਇੰਝ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਤ ਭਰਾ ਤੇ ਅੱਠਵਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਚੌਧਰੀ ਤਖਤ ਮੱਲ ਜੀ ਦੇ ਘਰ। ਮਾਈ ਸੱਤ ਭਿਰਾਈ, ਮਾਈ ਸੱਤ ਵਿਰਾਈ ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ, ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਈ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਘਰਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਚੌਧਰੀ ਮਹਿਮਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਚੌਧਰੀ ਤਖਤ ਮੱਲ। ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਜੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠੇ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਮੱਲ ਜੀ ਨਾਲ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਵਰਗਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦਾ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੀ ਉਦਾਸੀ ਵੇਲੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਖੂਹ ਦੇ ਕੋਲ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਮੇਲ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦਾ ਉੱਥੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਮੇਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਓ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਵੇਖੋ ਪਹਿਲਾ ਮੇਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਖੂਹ ਤੇ ਕੋਈ ਫਕੀਰ ਆਏ ਹਨ, ਬਖਸ਼ੀ ਰੂਹ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਠਠੰਬਰ ਗਏ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਠਠੰਬਰ ਗਏ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ, ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਿ ਜੀ, ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ

ਖੂਹ ਤੇ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਓ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ, ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਰਾਈਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਪੁੱਤਰੀ, ਮਰ ਜਾਓ। ਕੀ ਮਤਲਬ ਸੀ? ਕਿ ਅੰਦਰ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਪੁੱਤਰੀ, ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ, ਮਰ ਜਾਓ। ਪੁੱਤਰੀ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ, ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ। ਬੜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਸਰ ਕੀਤਾ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਵਾਂ। ਪਿਆਰ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਆਓ। ਘਰ ਗਏ, ਮਾਇਆ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸੀ। ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਆਪ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨੌਕਰਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਧੂੰਏਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਪਕਾ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਦਾਸ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਓ। ਨੌਕਰਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਧੂੰਏਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਮੱਥਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਪਕਾ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੈ, ਅੱਜ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਵਰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣਾਉਣਾ। ਜਦੋਂ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤੇ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਵੇਖੋ ਭਾਵਨਾ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣਾਉਣਾ। ਪਹਿਲੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਬੜੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਲਈ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭੋਲੀਏ, ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਇਓ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵੇਖੋ, ਮਾਈ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਨ।

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ
ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ ॥

(ਅੰਗ ੭੫੦)

ਦਾਸ ਦੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਜੀ। ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਲਿਆਂਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਛਕਿਆ। ਮਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਕਹਾਂ। ਦੱਸ, ਮਰਦਾਨਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਮਾਈ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਿੱਚ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਰਗਾ ਸੁਆਦ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਗੁਰੂ

ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆ, ਇਸ ਮਾਈ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਰੰਗਣ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੁਆਦ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ। ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਵੀ ਨਾਮ ਦੀ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਵਾਲਾ ਸੁਆਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਨੇ ਫਿਰ ਹੱਥ ਜੋੜੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਕੁਝ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਓ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪੁੱਤਰੀ, ਮਰ ਜਾਓ। ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਓ। ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਕੋਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਸੜਕ ਹੈ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ? ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਪੁੱਤਰੀ ਮਰ ਜਾਓ। ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ :

ਜਗ ਵਿੱਚ ਵਸੋ। ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸੋ।

(ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਅਰਥ ਸਮਝ ਲੈਣਾ। ਕੈਸੇ ਸਾਡੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ। ਜਿਹੜੀ ਨਾਮ ਦੀ ਰੰਗਣ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਹੈ, ਘਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ। ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੇ। ਪਤੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ। ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ, ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ, ਆਇਆ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ। ਜਗ ਵਿੱਚ ਵਸੋ। ਜਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਕੈਸੇ ਸਾਡੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਜਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸੋ। ਮਨ ਕਰਕੇ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ :

ਜਗ ਵਿੱਚ ਵਸੋ। ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸੋ।

ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਗ ਵਿੱਚ ਰਹੋ। ਸਾਰੇ ਆਇਆ ਗਿਆ, ਪਤੀ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਓ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਰਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ। ਅਗਾਂਹ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਹੀਆਂ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ :

ਜਾਣਹੁ ਗਿਆਨ ਨਾਲ। ਜੁੜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਇਸ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵੇਖੋ। ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ, ਨਿਰਾ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਜਾਣਹੁ ਗਿਆਨ ਨਾਲ।

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਣੋ ਪਰ

ਜੁੜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲੋ।

ਇਹ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਲਾਈਨਾਂ ਹਨ।

ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲੋ।
ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲੋ।

ਭਗਤ ਵਡਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਹੈ
ਗੁਰਮੁਖ ਮਾਯਾ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ॥

(ਵਾਰ: ੧੦, ਪਉੜੀ ੫)

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਕਮਲ ਪ੍ਰਗਾਸ॥
ਸਭ ਕੈ ਮਧਿ ਸਗਲ ਤੇ ਉਦਾਸ॥

(ਅੰਗ ੨੯੬)

ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਤੇ ਵੀ ਜਾ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖ ਕਿ ਮੈਂ ਯਾਤਰੂ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕਦੀ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਜਗ ਵਿੱਚ ਵਸੋ। ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸੋ।
ਜਾਣਹੁ ਗਿਆਨ ਨਾਲ। ਜੁੜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ।

ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲੋ।
ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲੋ।

ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਝੋਲੀ ਪਾਇਆ। ਦਾਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਵਿਕ ਜਾਈਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਗ੍ਰਿਹਿਸਥੀ ਛੱਡੋ ਪਰ ਮਨ ਨੂੰ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ। ਕੈਸਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਹੋਰ ਰੰਗਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਸੱਚੀ ਸੜਕ ਮਿਲ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਆਏ। ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰੁਕਦੇ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸਿੱਧੀ ਬਿਰਤੀ ਲੈ ਜਾਓ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਤੇ ਵੇਖ ਲਓ ਮਾਈ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿੰਨਾ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਮਾਈ ਵਿਰਾਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਧਰੇ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਿੰਨਾ ਹੈ, ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਵਸੋ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਈਰਖਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਤੁਸੀਂ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਵਸੋ। ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਵਸੋ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਦੇ ਘਰ ਮੇਰੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਮੰਜੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਲਫਜ਼ ਕਹੇ :

ਉਸ ਊਪਰ ਅਬ ਤੁਸੀਂ ਜਾਇਕੇ ਬੈਠੋ।
ਮੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਵਹੀ ਹੈ।

ਕੈਸਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਮੰਜੀ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਮੰਜੀ ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਸਨ, ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰਾ ਉਹ ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠੋ। ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਸਮਾਂ ਆਇਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾਈ, ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਓ। ਦੂਜਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਦੀਵਾਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਤੇ ਤੀਜਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਵੈਰਾਗ। ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਤੇ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਧਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਤ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਈ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਲੱਭਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਵਿਆਕੁਲ ਹਨ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਦਿਨ ਲੰਘਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਬਣਾਈ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੈਥੋਂ ਓਹਲੇ ਨਾ ਹੋਸਾਂ। ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ, ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਤਾ ਰੰਧਾਵਾ, ਭਾਈ ਧੀਰੋ, ਭਾਈ ਮੂੜਾ ਕਲਾਲ, ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਤੇ ਭਾਈ ਸਧਾਰਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ, ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ

ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆ ਗਏ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਦੇ ਘਰ। ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੀ। ਆ ਕੇ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਈ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਆਕੁਲ ਹਨ। ਹੁਣ ਮਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ। ਹੁਕਮ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂ? ਮਾਈ ਚੁੱਪ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾਈ, ਤੂੰ ਭਾਵੇਂ ਬੋਲ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਬੋਲ, ਤੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਨੂਰ ਦੱਸਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਆਕੁਲ ਹਨ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਫਿਰ ਚੁੱਪ। ਬਾਬਾ ਜੀ, ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਗਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਓ ਜ਼ਰਾ। ਧੰਨ ਹੈ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜਿਹੜਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਨਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਨਾਂਹ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਨੇ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ? ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਤਾਬਕ :

ਰਸਨਾ ਰਹੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ।
ਮਨੂਆ ਰਹੇ ਮੰਗ ਵਿੱਚ।
ਪਿਆਰ ਰਹੇ ਉਮੰਗ ਵਿੱਚ।
ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ।

ਇਹ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਰਸਨਾ ਉਸ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰਵ੍ਹੇ। ਮਨੂਆ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੰਗਦਾ ਰਵ੍ਹੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਉਮੰਗ ਵਿੱਚ ਰਵ੍ਹੇ। ਫਿਰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਨਾ ਨਾਂਹ ਤੇ ਨਾ ਹਾਂ। ਧੰਨ ਹਨ ਬੀਬੀਆਂ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਅਗਲੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ :

ਹੋਇਗਾ ਦਇਆਲ

ਜੇ ਰਸਨਾ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਮਨੂਆ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਉਮੰਗ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਹੋਇਗਾ ਦਇਆਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਏਗਾ ਬੁਲਾਇ ਕੇ।

ਫਿਰ ਉਹ ਬੁਲਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਮਾਈ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਾਈ, ਧੰਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ, ਦੱਸਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮਾਈ, ਦੱਸ ਨਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਹੁਣ ਗੱਲਾਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹੱਠ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੱਠ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਹੱਠ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਅਜੇ। ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ। ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣਿਓ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾਈ ਪੁਕਾਰ ਕਰਨੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ, ਇਹ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੇਟਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਕੈਸੇ ਸੁਆਲ ਜਵਾਬ ਹਨ, ਰੰਗੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ। ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਅਜਿਤਾ ਰੰਧਾਵਾ ਵੀ ਹਨ, ਭਾਈ ਸਧਾਰਨ ਜੀ ਵੀ ਹਨ, ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਜੀ ਵੀ ਹਨ, ਭਾਈ ਧੀਰੋ ਜੀ ਵੀ ਹਨ, ਭਾਈ ਮੂੜਾ ਕਲਾਮ ਵੀ ਹਨ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ :

ਤੈਂ ਦੱਸ ਨਾ ਦੱਸ।

ਤੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਨੂਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇੱਥੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇੱਕ ਰਾਹ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਹ ਕੀ? ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿਓ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਹਨ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੰਨੀ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਭਾਈ ਅਜਿਤਾ ਰੰਧਾਵਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਧਾਰਨ ਜੀ, ਭਾਈ ਭਗੀਰਥ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ:

ਭਉ ਤੇਰਾ ਭਾਂਗ ਖਲੜੀ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥
ਮੈ ਦੇਵਾਨਾ ਭਇਆ ਅਤੀਤੁ ॥

(ਅੰਗ ੭੨੧)

ਕਈ ਰਾਈਟਰ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੀ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਸਿਰਫ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕੋਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ:

ਭਉ ਤੇਰਾ ਭਾਂਗ ਖਲੜੀ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥
ਮੈ ਦੇਵਾਨਾ ਭਇਆ ਅਤੀਤੁ ॥
ਕਰ ਕਾਸਾ ਦਰਸਨ ਕੀ ਭੂਖ ॥
ਮੈ ਦਰਿ ਮਾਗਉ ਨੀਤਾ ਨੀਤ ॥
ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ ॥
ਮੈ ਦਰਿ ਮਾਗਤੁ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ ॥

(ਅੰਗ ੭੨੧)

ਅੱਜ ਇਹ ਗੁਣ ਲੈਣਾ ਜੀ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਬਾਹਰ ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਅੱਜ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਲੈਣਾ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸੱਜਾ ਗੋਡਾ ਹਿਲਿਆ, ਖੱਬਾ ਗੋਡਾ ਹਿਲਿਆ। ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਚੌਕੜਾ। ਉੱਠ ਪਏ। ਹੱਥ ਚਲੇ ਗਏ ਬੂਹੇ ਵੱਲ। ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਇੱਥੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਕੜਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਨੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵੱਧ ਜਾਵੇ। ਸੁਣਨ ਵੱਲ ਵੀ ਤੇ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵੀ। ਬੜੀਆਂ ਗੁਰਮੁਖ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕੀ? ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸਣੇ ਹਨ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਕੀਰਤਨ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਜਾ। ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੁੱਠ ਕੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ:

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ ॥

(ਅੰਗ ੧੦੭੫)

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜੀ। ਕੋਈ ਉੱਠੇ ਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਈ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਭਾਗ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਬਚਨ ਕਹਿਆ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ।

ਦਾਸ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨੀ ਬਰੀਕੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਨਿਹਾਲ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤੇ ਪਿਆਰੇ, ਸਦਾ ਨਿਹਾਲ। ਜ਼ਰਾ ਬਰੀਕੀ ਸੁਣਿਓ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ਅਸੀਂ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਗੁਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਸਦਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰਾ। ਤੀਜਾ ਬਚਨ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ, ਤੁਹਾਡੀ ਵੰਸ਼ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਝਬਾਲ ਜਾਓ, ਜਿੱਥੇ ਅੱਜ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੇ ਜਾਓਗੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਹੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਵੰਸ਼ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਚੌਥਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਸਦਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਲਫਜ਼ ਕੀਤੇ, ਤੁਹਾਡਿਆਂ ਦੀ ਵੀ। ਜ਼ਰਾ ਬਰੀਕੀ ਸਮਝ ਲੈਣਾ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਆਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਦਾਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਇਹ ਪਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਈਏ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਹ ਪਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈਏ, ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਹੀ ਤੋਰਨਗੇ। ਪਿਆਰ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

ਹੁਣ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਆ ਗਏ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਵੱਲ ਤੇ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਨੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਬਚਨ ਕੀਤੇ? ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਤਾਰੀ ਹੋਈ ਮਾਈ, ਸਦਾ ਨਿਹਾਲ। ਤੇਰੀ ਚੁੱਪ, ਤੇਰਾ ਅਜਰ ਜਰਨ ਵਾਲਾ ਜੇਰਾ, ਤੇਰੀ ਘਾਲ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਮਾਈ ਦੇ ਗੁਣ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਛੇ-ਸੱਤ ਗੁਣ ਹਨ ਤੇ ਬੀਬੀਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਾ ਜੀ :

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਇਹ ਬੀਬੀਓ, ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਬਚਨ ਹੈ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ ਸੀ, ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੈਟਰੀ ਚਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਸੁਭਾਅ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਮਝ ਉੱਚੀ ਸੀ। ਤੀਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਆਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਚੌਥਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਆਵੇ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਪੰਜਵਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਬਚਨ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਬਾਣੀ ਨਾ ਵਿਸਰੋ, ਨਾਮ ਨਾ ਭੁੱਲੋ, ਧਿਆਨ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ, ਰਜ਼ਾ ਮਿੱਠੀ ਲੱਗੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਦਿਨ ਥੋੜ੍ਹੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਜਾਣੀ-ਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਚਾਨਣੇ ਦੇ

ਸਦਕਾ, ਮੈਨੂੰ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦੇਣਾ। ਅੱਗੋਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾਈ, ਤੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਤੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਝਾਇਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਦੀ ਇੰਨੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਘਬਰਾਹਟ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿਣਾ, ਮੈਂ ਮੁਸਾਫਰ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿਓ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਿਲਾਂ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਛੜਾਂ ਹੀ ਨਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਦੇ ਘਰ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਨੇ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨੈਣ ਬੰਦ ਹਨ। ਉੱਠਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮਾਈ ਨੇ ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ, ਧੀਮੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ। ਜਦੋਂ ਧੀਮੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਪੰਕਤੀ ਬੋਲੀ :

ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਸੋਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ ॥

(ਅੰਗ ੧੫੭)

ਹੁਣ ਇੱਥੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਓ, ਕੈਸੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਏ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਵੇਲਾ, ਸਾਰਾ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਕੈਸਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ, ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ। ਅੱਜ ਇੱਕ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਰੂਹ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ, ਇਹ ਦੂਜਾ ਭਾਗ, ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਕੈਸਾ ਮਾਣ ਤੇ ਕੈਸਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਜ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜਾਇਓ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕਿਨਕਾ, ਰੰਗ ਦਾ ਕਿਨਕਾ, ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਕਿਨਕਾ, ਜੁਗਤੀ ਦਾ ਕਿਨਕਾ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇ। ਇਹ ਜੁਗਤੀਆਂ ਹੀ ਸਨ :

ਜਗ ਵਿੱਚ ਵਸੋ। ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਸੋ।

ਕੈਸੀ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ। ਕੈਸਾ ਪਿਆਰ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਵੇ। ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੰਕਤੀ ਪੜ੍ਹਿਓ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ :

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਕਰਨ "ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ" ਭਾਗ ਦੂਜਾ ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਦੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਵਾਲਾ ਸੁਆਦ ਆਇਆ। ਅਗਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤੀਸਰੇ ਭਾਗ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਜੀ।

ਕਲਮ ਹੋਏ ਸੀਸ ਨੂੰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾਉਣ ਵਾਲੇ

ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਧਨੀ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ

—ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ

ਸੰਨ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਅਗੰਮੀ ਕੌਤਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਰ-ਦਰਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ-ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵੀ 'ਸਿੰਘ' ਲਕਬ (ਖਿਤਾਬ) ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਲਈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰਿਆਂ ਲਈ, ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸੁਭਾਗੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ। ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੇੜੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਪਹੂਵਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਜੀਊਣੀ ਜੀ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਦੀਪੇ ਸਮੇਤ ਸੰਨ 1700 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡਿਓਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਨਦਰਿ ਦੀਆਂ ਪਾਤਰ ਬਣੀਆਂ। ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜਿਊਣੀ ਜੀ ਅਤੇ 18 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਛਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਭਾਈ ਦੀਪੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਅਮੁੱਲੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਦੀਪੇ ਦਾ ਨਾਂ 'ਭਾਈ ਦੀਪ ਸਿੰਘ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੂਠੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵਰੋਸਾਇਆ, ਇਹ ਹੀ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੂਰਜ 'ਸ਼ਹੀਦ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ' ਬਣ ਕੇ ਕੁਲ ਆਲਮ 'ਤੇ ਧਰੂਅ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕਿਆ।

ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 27 ਜਨਵਰੀ 1682 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਮਾਝੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਿੰਡ ਪਹੂਵਿੰਡ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਿਵ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੱਬੀ ਰੰਗਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸ਼ਸ਼ਤਰਧਾਰੀ ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਜੂਝਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਨੌਜਵਾਨ (ਬਾਬਾ) ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਟਿਕ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ (ਬਾਬਾ) ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ-ਅਸਤਰ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਘਾਲਣਾ ਨੇ (ਬਾਬਾ) ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ

ਇਤਨਾ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 22 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਬਾਬਾ ਜੀ' ਆਖ ਕੇ ਪੁਕਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਵਿਦਿਆ ਵਿੱਚ ਇਤਨੇ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੀ ਲਿਖਾਈ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛਿੜਦੀ, ਉੱਥੇ ਗਤਕੇ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਟੇ ਗਏ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਧਨੀ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਭਾਗੀ ਨੇੜਤਾ ਪਾ ਕੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਰਸਵਤੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਲੋਸਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ, ਸੰਨ 1704 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜਿਊਣੀ ਜੀ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਲਈ ਪਿੰਡ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਪਹੂਵਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਧਰ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਈ ਹਾਣੀ-ਪ੍ਰਵਾਣੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਧਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਈਧਾਰ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ, ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਉਲੀਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਧਰ ਪਹੂਵਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈਆਂ, ਉਧਰੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਦੀ ਖਬਰ ਆ ਗਈ। ਸ਼ਾਦੀ ਅਜੇ ਹੋਣੀ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਹ ਮਾਝੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਲਾਡਲੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਹੰਢਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕੰਧੇੜੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਿਡਾਇਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਸੁਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸ਼ਤਰਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਈ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਸਿਖਾਏ ਸਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੋਹ ਤੋਂ ਵਿਰੱਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਏਡੀ ਭਾਰੀ ਪਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਢੋਲ-ਢਮਕਾ ਲੋਚੇ, ਅਜਿਹਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਮਾਲਵੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਜਿਧਰੋਂ-ਜਿਧਰੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੰਨਸੋਅ ਆਈ, ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗਜੂ ਜੱਥੇ ਦੀ ਮੁਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ (ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ) ਪੁੱਜ ਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡੰਡਓਤ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਸੀਸਾਂ ਭਰਿਆ ਥਾਪੜਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਰਦਿਆਂ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦੇ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜਸਵੀ ਮੁਖੜੇ ਨਾ ਦਿੱਸਦੇ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮਮਤਾ ਭਰੀਆਂ ਨੂਰਾਨੀ ਅਸੀਸਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿਪਤਾ ਭਰੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ

ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਕਾਂਤ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਕੋਸੇ ਅੱਥਰੂਆਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਦਿੰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝਾਉਂਦੇ, "ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਘਰ ਨਿੱਜੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਗਮੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮੰਤਵ ਜੰਗ-ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਲੋਟੂਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੋਣੀ ਵੀ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਭਾਣਿਆਂ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਅਨੰਦ ਸਮਝੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੱਸ ਗਾਇਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਸਹਿਜ ਕਰਮਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ।"

ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਪੈਗੰਬਰੀ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਕਈ-ਕਈ ਘੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਵ ਚਰਨ-ਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਦਕਾ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ।

ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਾਣ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਰੂਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੇ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮੁਬਾਰਕ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਸੁਧਾਈ ਅਤੇ ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਆਹੀ ਤੇ ਕਲਮਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇੰਝ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਸਰੂਪ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। 'ਸੁਧ ਕੀਚੈ' ਦਾ ਕਾਰਜ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਇੱਕ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੱਖਣ ਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠ ਕੇ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰੇ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਕਥਨ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਜੀ:

ਨਿਤਪ੍ਰਤ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰੀ ਜੈਸੇ।
ਬਾਣੀ ਲਿਖੀ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਤੈਸੇ।
ਔਰ ਚਾਰ ਤਿਸ ਪਰਤੈ ਭਾਏ।
ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਲਿਖਾਏ।

ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੀ ਜੜਤ ਸਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਇਹ ਚਾਰੋ ਉਤਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਚਹੁੰਆਂ ਤਖ਼ਤਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ), ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ (ਬਿਹਾਰ), ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨਾਂਦੇੜ) ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰੂਪ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਤੁਰਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰੀ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਾਲੇ ਮੁਕਾਮ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ,

ਸਿਰੜ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਤੁੱਟ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਸਿਦਕ ਸਹਿਤ ਤੁਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ, ਪੰਜ ਤੀਰ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਗਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਨਾਂਦੇੜ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਜੱਥਾ ਲੈ ਕੇ ਅਗਲਵਾਂਢੀ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਸਢੌਰੇ ਅਤੇ ਸਮਾਣੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਉਪਰੰਤ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕੀਤਾ। ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਲਹੂ ਡੋਲ੍ਹਵਾਂ ਟਾਕਰਾ ਖਾਲਸੇ ਅਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਫਤਹਿ ਦੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਰਿਹਾ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ-ਇੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਦ ਖਾਂ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 24 ਮਈ 1710 ਈ. ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਟੱਪੇ 'ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ ਅਤੇ

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹਿ ਨੁਸਰਤ ਬੇਦਰੰਗ ॥
ਯਾਫ਼ਤ ਅਜ਼ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥

ਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਅਤੇ ਖਾਲਸਈ ਸਿੱਕਾ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ਪਹਿਲੇ *'ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ'* ਬਣੇ।

ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ *'ਜਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦ'* ਦੇ ਲਕਬ (ਖਿਤਾਬ) ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇੰਝ ਲਕਬ *'ਬਾਬਾ'* ਤੋਂ ਬਾਅਦ *'ਸ਼ਹੀਦ'* ਦਾ ਸਨਮਾਨਿਤ ਖਿਤਾਬ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਨਾਮ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜੁੜ ਗਿਆ।

ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਜਿੱਤ ਉਪਰੰਤ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਵਿੱਢੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ) ਪੁੱਜ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਵਿਉਂਤ ਨਾਲ ਚੌਪਾਸੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਸਤਾਏ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਠਾਹਰ ਅਤੇ ਜੰਗਜੂ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਪਨਾਹ ਬਣ ਗਿਆ।

ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਦਿਬਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਝੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਡੋਲ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸੀਨਾ-ਬਸੀਨਾ ਤੁਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੀਕਾਨੇਰ ਤੋਂ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਤੁਰੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਠਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸਿੱਧੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

—ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ

ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕੋ,

ਕਈ ਵਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਸਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੜੀਵਾਰ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ। ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ 465 ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਲੜੀ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੀ। ਅਸੀਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਉੱਦਮ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

—ਬੀਬੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ
(ਜੋਤੀ ਦਾਰਾ ਭੈਣ ਜੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ)

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ
ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

466. **ਸਵਾਲ :** ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਵੇ?

ਜਵਾਬ : ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਸੂਲ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਵੰਡ ਛੱਕਣ। ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਵੰਡ ਛੱਕਣ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਰਤ ਵੀ ਉਹ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਸ਼ੁੱਧ ਕਿਰਤ ਹੋਵੇ।

ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ
ਅਨਦਿਨੁ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕਰੀਐ ॥
(ਅੰਗ ੬੨੧-੨੨)

ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਕਿਰਤ, ਸ਼ੁੱਧ ਕਿਰਤ। ਜਿਸ ਕਿਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ। ਕਾਰਨ ਕੀ? ਕਿਰਤ ਦਾ ਪਰਮਾਰਥ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਮਾਰਥ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰ ਸਕਦਾ। ਕਿਰਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਿੱਧਾ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਲੇਖੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਕਈ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਇਹ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਰਤ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੁਕਾਨ ਦੀ। ਦਾਸ ਇੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੇਣੇ ਚਾਹੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਭੈਣ ਟੀਚਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 12000 ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਰਹੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਤੇ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ।

ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਲੇਡੀਜ਼ ਟੀਚਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੈਣ ਜੀ ਸੱਚ ਦੱਸਣਾ, ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਿਨ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਸਵੈਟਰ ਬੁਣਨ ਜਾਂ ਮੋਬਾਇਲਾਂ ਤੋਂ ਵਟਸਅੱਪ ਤੇ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬੱਚੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ। ਦਾਸ ਨੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ 40 ਬੱਚੇ ਹਨ ਤੇ 5-7 ਬੱਚੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹਿ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਭੈਣ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਫਿਰ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਕਰੋ ਕਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੰਟਾ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਾਓ ਫਿਰ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੁਹਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਪੋਸਟ ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਪਾਠ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਰਮਾਰਥ ਕਦੀ ਸੁਧਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਿਰਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਿੱਧਾ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਲੇਖੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਰੋਟੀ ਤੱਕ ਇਹ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਕਿਰਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਗਲਤ ਕਮਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਗਲਤ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪੈਸਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬੱਚੀ ਹੈ, ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਗੋਲਡਨ ਕਲਾਥ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ। ਰੁਮਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਰੁਮਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਲੈਣ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਰੁਮਾਲਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ 350/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਜਿਵੇਂ ਆਪਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਘੱਟ ਕਰ ਲਓ ਤੇ ਉਹ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਕਮਾਈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਘੱਟ-ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਾਇਜ਼ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਸੁੱਖੀ ਰਹੋਗੇ। ਨਾਲ ਹੀ

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰੱਜ ਕੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਘਰਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਗੁਜਰ ਗਈ ਹੈ। ਬੇਟੀ ਦਾ ਤਲਾਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਘਰ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਦੋਵੇਂ ਸਮੈਕ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਪਏ ਹਨ। ਉਹ ਅਫਸਰ ਰੋ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਪੈਸੇ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦ ਔਲਾਦ ਦਾ ਹੀ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਰੀਕੀਆਂ ਕੱਢਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਜਾਂ ਮਿਸਤਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਿਹਾੜੀ ਅਗਰ 500 ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੰਮ ਮਾਲਕ ਨੂੰ 600 ਦਾ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਬਰਕਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਮਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਰਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਸਵੇਰੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਧਾ ਦਿਨ ਤਾਂ ਸਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਸਰ ਕਰ ਜਾਣ ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਹੁਣ ਕਈ ਵੀਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਫੇਰੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦਾਸ ਵੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨਿਆਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਫਿਰ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਡਿੱਗੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਡਿੱਗੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰਸੋਈ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮਿਰਚ ਮਸਾਲੇ ਵਗੈਰਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਸਾਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ। ਉਸ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਂ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪ ਸੱਦ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ, ਇਸ ਡਿੱਗੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸੌਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ, ਵਿਹਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸੌਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੀ ਉਸ ਤੇ ਪੂਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਆਮ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵੀਰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਵੇਚਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਰਜਨ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਦਾਸ ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਮਾਸ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਤ ਕਦੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਲੇਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਓ ਪਰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਨਿਚੋੜ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਤੇ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਵੇਗੀ।

ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ
ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

—ਸੰਪਾਦਕ

460 ਕੋਈ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਲਵੇ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਮਿਟਾਉਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

461 ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਾਲੋਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੋਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

462 ਕਈ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਇੰਨੇ ਕੱਪੜੇ ਫਾਲਤੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਵੀ ਸਿਰ ਦਰਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਾਧੂ ਕੱਪੜੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦੇਈਏ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਹਦੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਪੜਦੇ ਕੱਜਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ
ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਵਾਲੇ

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

-ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸ਼ਕ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ:-

''ਵਾਹਿਗੁਰੂ!'' ਆਖ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਲਏ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੁੱਖ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਰਮਾਰਥਕ ਕਿਰਪਾ।

ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਪੁਰਬ ਉਪਰੰਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਸ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ) ਨੇ ਭੋਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਕੁਝ ਸੇਵਾ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਬਾਬਾ ਜੀ ਭੋਰਾ ਦੇਖਣ ਆਏ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਬੈਠ ਗਏ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਅਤੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਾਉ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਭੋਰੇ ਵਿੱਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

''ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ! ਤੁਸੀਂ ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਕੀ ਦਿਵਾਈਏ?'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਲਏ ਤੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਲਿਆ। ''ਦੱਸੋ ਭਾਈ!'' ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰ ਹੋਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਪਰਮਾਰਥ ਦੀ। ਪਰਮਾਰਥਕ ਕਿਰਪਾ ਤਾਂ ਚਾਹੀਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਸਧਾਰਨ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰਕ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਰਮਾਰਥ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

''ਦੱਸੋ ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ!'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸਗੋਂ ਸਿਰ ਹੋਰ ਨਿਵਾ ਲਿਆ।

''ਠੀਕ ਹੈ! ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋਂ ਦੀਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ''ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਰਹੋਗੇ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।''

''ਬਾਬਾ ਜੀ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਬਖਸ਼ੋ।'' ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ''ਠੀਕ ਹੈ! ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬਚਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ।'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

''ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਬਾਬਾ ਜੀ।'' ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ। ''ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਈਏ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਡੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

''ਬਾਬਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਭਾਲ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ

ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਲੋੜ ਸੀ।'' ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਰਨੀਚਰ ਕੰਪਨੀ 'ਓਰੀਐਂਟਲ ਫਰਨਿਸ਼ਿੰਗ' ਲਈ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

''ਵੇਖੋ! ਇਹ ਹੀਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਖੋ ਪਾਸੋਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਪੂਰਨ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮੌਜ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੰਧ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਨਸਵਾਰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਵਾਈ। ਬੇਅੰਤ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾਏ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਸਤਰ ਅਤੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਵਿਛਾਉਣ ਲਈ ਮਖਮਲੀ ਚਾਦਰ ਲੈ ਲਈ। ਜਦ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਖਮਲੀ ਚਾਦਰ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਅਗੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਸਿੰਧ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾਚਾਰ ਪੁੱਛਿਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦ ਧਮੋਟ ਤੋਂ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਪਾਸ ਆਏ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਆਸਣ ਤੇ ਉਹੀ ਚਾਦਰ ਵਿਛੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨੈਣ ਭਰ ਆਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੀਮਤੀ ਬਸਤਰ ਵੀ ਭੇਂਟ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੋਰੇ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ। (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਘਰ ਤੋਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਭਾਰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ, ਪਰ ਅਸਲ ਕਾਰਜ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ। (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ ਵਧੇਰੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੰਮ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਰਥਕ ਸੇਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ। ਕਰੀਬ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਚੰਗੇਰਾ ਸੀ ਪਰ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਰੀਗਰ ਕੁਝ ਉਦਾਸ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਿਆਂ (ਬਾਬਾ) ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਅਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਲਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

—ਚਲਦਾ

ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ

—ਡਾਕਟਰ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ

ਦਾਦੀ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਦਿਲ ਤੇ ਸੀ ਕੀ ਗੁਜਰੀ,
ਖਿੜਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਹੋਇਆ,

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪੁੱਜਿਆ ਪੁੱਤ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ,
ਜੋੜਾ ਪੋਤਿਆਂ ਦਾ, ਚਮਕੌਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ,

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਸੀ ਕੀ ਵਿਚਰੀ,
ਸੋਹਣਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਤਿਣਕ ਤਿਣਕ ਹੋਇਆ,

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪੁੱਜਿਆ ਲਾਲ ਸੋਹਣਾ,
ਜੋੜਾ ਨਿੱਕਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲੇ
ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਹੋਇਆ,

ਮੱਥਾ ਚੁੰਮ, ਲਾ ਹਿੱਕ,
ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ,
ਕਲੇਜਾ ਦਾਦੀ ਦਾ ਮੂੰਹ 'ਚ ਆ ਸੀ ਗਿਆ,

ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲਨੋਂ ਇਨਕਾਰ ਬਦਲੇ,
ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਨਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੋਇਆ,

ਵੇਖ ਕੰਧ ਪੁੱਜਦੀ ਨਿੱਕੇ ਦੇ ਕੰਧਿਆਂ ਤੇ,
ਵੀਰ ਵੱਡਾ ਮੁਖਾਤਬ ਇੰਝ ਹੋਇਆ,
ਵੱਡਾ ਨਿੱਕੇ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਇੰਝ ਹੋਇਆ,

"ਤੈਥੋਂ ਜੰਮਿਆ ਪਹਿਲੇ ਮੇਰੇ ਚੰਨ ਵੀਰਾ,
ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਖਾਨ ਹੰਡਾਣ ਲੱਗਾ,
ਅੱਜ ਵੇਲਾ ਜੇ ਆਇਆ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਾਲਾ,
ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਕੇ ਤੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

"ਤੇਜ" ਕੰਧ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹੈ ਨੀਂ ਪੱਕੀ,
ਇੱਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹੱਲ ਦੀ ਏ,
'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਇਆ,

ਇੰਨ ਪੁਤਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ,
ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁੱਤ ਚਾਰ
ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੋ ਕਿਆ ਹੂਆ,
ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ,

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਦ ਵਿੱਚ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਉਤਾਰਾ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਕੈਸਾ ਹੋਵੇ? ਪੰਜ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ

—ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ

ਸਾਚੁ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ ॥

(ਤ੍ਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਯੇ)

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਗਜ ਕੇ ਆਖੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ।

ਕਦੀ ਪਿਓ ਕੋਲ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠੋ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋਲ। ਤੇ ਕਦੀ ਲਾਡ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਓ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ। ਇਹ ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਵਾਬ ਮਿਲੇਗਾ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਢਾਈ ਅੱਖਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਜਿਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਣ। ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਰ ਅੱਖਰ ਪੈਰ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਢਾਈ ਅੱਖਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਢਾਈ ਅੱਖਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਣ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਝੋਲੀ ਭਰਨੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਭਰਨੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ :

ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੀ ਭੁਖ ਸਭ ਗਈ
ਤਿਨ ਪਿਛੈ ਹੋਰ ਖਾਇ ਘਨੇਰੀ ॥

(ਅੰਗ ੪੫੧)

ਪ੍ਰੇਮ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਾਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਵੰਡੀ ਜਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲ ਗਈਆਂ, ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ। ਕੋਈ ਕੱਟੜ ਬੰਦਾ ਭਾਵ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਕਰੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੰਜੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ :

ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ ਪੂੰਜੀ ॥ ਸੰਤਨ ਹਥਿ ਰਾਖੀ ਕੂੰਜੀ ॥

(ਅੰਗ ੮੯੩)

ਔਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਇਹ ਕੁੰਜੀਆਂ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ। ਕਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਓ, ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਗੇਟ ਅਸਥਾਨ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ। ਕਦੀ ਐਤਵਾਰ ਆਓਗੇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਚੁਪਹਿਰਾ ਕੱਟਦੀ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੱਕ। ਚਾਰ

ਵਜੇ ਚੁਪਹਿਰੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਸ ਤੋਂ ਦੋ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਸੰਗਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਵਜੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਆਰੰਭ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਆਓਗੇ ਤੇ ਦੋ ਵਜੇ ਐਤਵਾਰ ਹਰ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਸੰਗਤ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ, ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ? ਕੋਈ ਕਹੇਗਾ, ਨਾਗਪੁਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਚੁਪਹਿਰਾ ਕੱਟਣ। ਕੋਈ ਕਹੇਗਾ, ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਚੁਪਹਿਰਾ ਕੱਟਣ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਚੁਪਹਿਰਾ ਕੱਟਣ। ਮੇਰੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿ ਦੇਣਾ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੱਖ ਹਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਇੰਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਚਾਬੀਆਂ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਵੰਡੀ ਜਾ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੀਜਾ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਦੀ ਨਾ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਪਿੱਠ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੱਠ ਲੱਗਣ ਦੇਣਗੇ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਚੌਥਾ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਤੂੰ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਤੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇਂਗਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭੁੱਚੋ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਸਕੂਲ। ਇੱਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਕੂਲ। ਫਿਰ ਕਾਲਜ ਤੇ ਫਿਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਹ ਕਮਾਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇਵਾ ਲੈਣ। ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੋ।

ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੰਜ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਖੋਜਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਸ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚੈੱਕ ਕਰੀ ਜਾਇਓ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾ ਪਿਆਰ ਹੈ- ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਪਿਆਰ। ਸਾਰੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪਏ ਹੋ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਵਸਤੂ ਮਿਲੇ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪਏ ਹੋ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪਏ ਹੋ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਵਸਤੂ ਮਿਲੇ। ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਜ਼ਰਾ ਜਿਹਾ ਹੈਂਡਲ ਇਧਰ ਘੁੰਮ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕਥਾ ਕਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੈਂਡਲ ਸਹੀ ਰਵ੍ਹੇ ਤੇ ਕਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਲਈ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ? ਪੜ੍ਹੋ, ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ। ਵਸਤੂ ਲਈ ਵੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇੱਕ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਰੱਖਿਓ ਕਿ ਵਸਤੂ ਜਦੋਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਛੱਡ ਦਿਓ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਵੇ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਵਸਤੂ ਲਈ ਨੇਮ ਵਧਾਉਣਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵਸਤੂ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਦਾਤਿ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰਾ ॥

(ਅੰਗ ੬੭੬)

ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਲਈ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕਿੱਥੇ ਜਾਈਏ ਅਸੀਂ? ਸਿਆਣਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਈਏ, ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਈਏ, ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ

ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਗਣਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਗੱਲ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਦਾਸ ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਗੇਟ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ। ਇੱਕ ਮਾਤਾ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਥਰੂ। ਉਸ ਦੀ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਕੀ ਗੱਲ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕੁੜੀ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਜੇ ਹੱਥ ਪੀਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਵਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਹਫਤਾ ਬੀਤਦਾ ਹੈ, ਮਹੀਨਾ ਬੀਤਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਵੱਡੀ ਹੋਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਫਿਰ ਮੁੰਡਾ ਲੱਭਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚੀ ਦੇ ਵਰ ਵਾਸਤੇ 13 ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਧਾਓ। 13 ਪਾਠ ਹਫਤੇ ਦੇ ਵੱਧ ਕਰੋ ਤੇ ਇਹ ਬੱਚੀ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਦਿਆਂ ਝਾੜੂ ਦੇਵੇ। ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇਗ ਲੈ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ। 13 ਕੁ ਹਫਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਓ। ਇਹੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਦਾਸ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ। ਦਾਸ ਦੇ ਮੋਬਾਇਲ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਹਫਤੇ, 11-12 ਮਿਸ ਕਾਲਾਂ, ਉਸ ਬੀਬੀ ਦੀਆਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੋਬਾਇਲ ਸਾਈਲੈਂਟ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਾਸ ਨੇ ਰਾਤੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਇੱਕੋ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਕਾਲਾਂ। ਦਾਸ ਨੇ ਆਪ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੌਣ ਹੈ? ਅੱਗੋਂ ਉਹੋ ਬੀਬੀ ਬੋਲੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ :

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦੱਸੋ ਭੈਣ ਜੀ। ਉਹ ਬੀਬੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਝਾੜੂ ਦੇਣ ਦੀ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰ ਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਪੰਜਵਾਂ ਹਫਤਾ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਲੜਕਾ ਲੱਭ ਪਿਆ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਰੋਕਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਫੋਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਥਰੂ ਆ ਗਏ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੰਨ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ। ਧੰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਿਹੜੀ ਦੂਰ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੇੜੇ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਾਨੂੰ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੇ ਫੋਨ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਧਾਈਆਂ। ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ *ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥* ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਸੁਣ ਲਈ। ਹੁਣ ਫਤਹਿ। ਕਹਿੰਦੀ, ਫਤਹਿ ਨਾ ਬੁਲਾਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮੈਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹੋ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 13 ਹਫਤੇ 13 ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਝਾੜੂ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਹਫਤੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਝਾੜੂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਦਾਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫੋਨ ਸੁਣਦੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ, ਇੰਨੀ ਮਤਲਬੀ ਦੁਨੀਆਂ। ਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਵਸਤੂ ਪਿਆਰ ਕਰ ਲਓ, ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਿਤੇ ਉਹ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਵਸਤੂ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਨੇਮ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਕਥਾ ਜ਼ਰਾ ਜਿਹੀ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਥਾ ਕਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਸਤੂ ਲਈ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੇ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲ

ਗਈ ਤੇ ਨੇਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਪਿਆਰ ਹੈ- ਵਸਤੂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ- ਮਾਇਆ ਪਿਆਰ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਦੀ ਮਾਇਆ ਲੈਣੀ। ਰੋਲ ਦੇਣੀ, ਮਾਇਆ ਲੈਣੀ। ਬੜਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਧੰਦੇ ਦੀ ਸਿੱਖੀ। ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ? ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ। ਪੰਜ ਸਿੱਖੀਆਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਧੰਦੇ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਲੋਭ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਨਿਸ਼ਕਾਮਤਾ ਰਹੇ ਪਰ ਜੇ ਤੇਰੀ ਇਹ ਮਾਇਆ ਕਿਰਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੰਨ ਲਓ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਫਿਰ ਮਾਇਆ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਦਾਸ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਇਆ ਲੈ ਕੇ ਰੋਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਾਠੀ ਨੇ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਰੋਲ ਬੈਠ ਗਈ। ਜਿਹੜਾ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲਈ ਹੈ। ਨਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਨਾ ਉਸਦਾ। ਕੰਮ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਜੁਗਤੀ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਧੰਦੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਰੋਲ ਬੈਠ ਗਈ। ਇਕਦਮ ਉੱਠ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਕੀ ਕਰੇ? ਰੋਲ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਦੋ ਘੰਟੇ ਰੋਲ ਲਈ। ਅੱਖਰ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਮਾਫ ਕਰਨੀ। ਵੇਖਿਓ। ਫਿਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ। ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਮੰਗ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਹੁਣ ਚਵਰ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰੇ ਕਿ 15 ਮਿੰਟ ਖਲੋ ਕੇ ਚਵਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਦਿਆਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ 15 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਜਾਵੇ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੋ ਘੰਟੇ ਰੋਲ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਦਿਆਂ 15 ਮਿੰਟ ਚਵਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਉਸ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਮਾਇਆ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਾ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਤੀਜਾ ਪਿਆਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਅਹੁਦਾ ਪਿਆਰ। ਦਾਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਛੋਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਹੋ, ਸਕੱਤਰ ਹੋ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ। ਕਦੀ ਚੈਕ ਕਰੋ। ਸਾਡੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੀਤਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਅਹੁਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਵੀ ਗਿਆ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਓ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਹੈ। ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਹੁਦੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਹੁਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਚੈਕ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵੀ ਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਥੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ, ਇਸਤਰੀ ਸਤਿਸੰਗ ਸਭਾ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਹੈ :

ਘਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਧਰਮਸਾਲ।

ਸਾਡੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇੱਕ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਫਲਾਣੀ ਬੀਬੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਇਹ

ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭੈਣ ਜੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਝ ਲਈਏ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਰਜੇ ਉੱਚੇ ਹਨ :

ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ ਕਹਤੇ ਪਵਿਤ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ ॥

(ਅੰਗ ੯੨੨)

ਪੁਨੀਤ ਬਾਰੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ :

ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਪੁਨੀਤ ॥

(ਅੰਗ ੨੭੯)

ਤਿੰਨ ਪਵਿੱਤਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਤੇ ਇੱਕ ਪੁਨੀਤ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ?

ਸੁਣਤੇ ਪੁਨੀਤ

ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਪੁਨੀਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ। ਤੀਜਾ ਪਿਆਰ, ਅਹੁਦਾ ਪਿਆਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਤੇ ਉੱਠੋ। ਚੌਥਾ ਪਿਆਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਰੁੱਤੀ ਪਿਆਰ। ਸਾਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ, ਵੀਰ ਚੈੱਕ ਕਰੋ। ਰੁੱਤੀ ਪਿਆਰ। ਰੁੱਤੀ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਰੁੱਤੀ ਪਿਆਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਵਜੇ ਉੱਠ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਉੱਠ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਤੇ ਪਰ ਜੇ ਸਰਦੀ ਆਉਣੀ ਤੇ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਵਾਂਗੇ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਫੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਇਹ ਰੁੱਤੀ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਏ ਹੋ। ਦਾਸ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਉੱਚੇ ਹੋ। ਅੱਜ ਦਾਸ ਦੀ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੀ ਕਰੋ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਆਏ ਹਾਂ ਤੇ ਝੋਲੀ ਅੱਡੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਦਰ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਚੈੱਕ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ 101 ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਸੇਵਾਦਾਰ ਇੰਨਾ ਤਕੜਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇੰਨਾ ਨੇਮ ਹੋਵੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪ ਕਿੱਥੇ ਹੋਣਗੇ। ਆਪਣੀ ਕੈਸੀ ਬੰਦਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਦੀ ਲਾਡ ਨਾਲ ਪੁੱਛੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਬੜੇ ਸਿੱਖ ਸੀ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਾਬੀ ਕਿਉਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਕਿਉਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਆਵੇਗੀ, 12 ਸਾਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ। ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ 12 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਦੀਆਂ ਵੀ ਆਈਆਂ, ਗਰਮੀਆਂ ਵੀ ਆਈਆਂ, ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ, ਇੱਕ ਨਾਗਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੇਟ ਉੱਠਣਾ, ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠ ਪੈਣਾ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

ਏਹ ਵਸਤੁ ਤਜੀ ਨਹ ਜਾਈ
ਨਿਤ ਨਿਤ ਰਖੁ ਉਰਿ ਧਾਰੋ ॥

(ਅੰਗ ੧੪੨੯)

ਪੰਜਵਾਂ ਪਿਆਰ ਗਿਣਿਆ ਹੈ, ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਣਾ। ਦਾਸ ਦੁਬਾਰਾ ਬੋਲ ਦੇਵੇ। ਵਸਤੂ ਪਿਆਰ, ਮਾਇਆ ਪਿਆਰ, ਅਹੁਦਾ ਪਿਆਰ, ਰੁੱਤੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਪਿਆਰ ਹੈ

ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ। ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ, ਇਹ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਤਨ ਵੀ ਤੇਰਾ, ਮਨ ਵੀ ਤੇਰਾ, ਧਨ ਵੀ ਤੇਰਾ। ਗੱਡੀਆਂ ਵੀ ਤੇਰੀਆਂ। ਕਾਰਾਂ ਵੀ ਤੇਰੀਆਂ। ਘਰ ਵੀ ਤੇਰਾ। ਮਾਇਆ ਵੀ ਤੇਰੀ। ਸੋਨਾ ਵੀ ਤੇਰਾ। ਸਿੱਖ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋ ਮਿੰਟ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਦਾਸ ਦੇ। ਇੱਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਓ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਦੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਹਾੜਾ ਲੰਘਿਆ ਹੈ, ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ। ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਆਵੇ ਤੇ ਇੱਕ ਨਾਂ ਕਦੀ ਨਾ ਭੁੱਲਿਆ ਕਰੋ। ਉਹ ਨਾਂ ਹੈ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਜੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਇੰਨੀ ਠੰਡ। ਉਤਲਾ ਬਸਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋਲ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ। ਕੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗਰਮ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਛਕਾਈਏ। ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਛਕਾਵਾਂ, ਪਹਿਰਾ ਬੜਾ ਸਖਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ 40-45 ਤੋਲੇ ਗਹਿਣਾ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ ਵੇਖੋ। ਜਿੰਨਾ ਸੋਨਾ ਸੀ, ਚਾਲੀ ਪੰਜਾਹ ਤੋਲੇ ਤੇ ਸਾਰਾ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜ-ਪੰਜ, ਸੱਤ-ਸੱਤ ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਦੇਈ ਜਾਓ ਤੇ ਇੰਨਾ ਕਹਿਣਾ, ਦੁੱਧ ਹੀ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸੋਨਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਦਸ-ਦਸ ਫੁੱਟ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਰੋਕੇ, ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਜੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੱਪ ਭਰਨ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦੁੱਧ ਹੀ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੂੰ ਲੈ ਲੈ। ਅਗਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੇ ਰੋਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਨਾ ਤੂੰ ਲੈ ਲੈ ਤੇ ਦੁੱਧ ਹੀ ਛਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੋ ਇਤਿਹਾਸ। ਦੁੱਧ ਛਕਾਇਆ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਛਕਾ ਕੇ ਆਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗਹਿਣਾ ਤੇਰਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ? ਵੇਖੋ ਜ਼ਰਾ। ਆਮ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਮੁੰਦਰੀ ਤੇ ਵੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੋਨਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ। ਘਰਵਾਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ, ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਚਾਲੀ ਪੰਜਾਹ ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗ ਗਈ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਣ ਗਈ। ਇਹ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਥੇ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਕਿ ਆਪਣੀ ਟਰਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਝੋਨਾ ਢੋਹਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਣਕ ਢੋਹਣੀ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਟਰਾਲੀਆਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਾਰਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਘਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਨਹੀਂ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੀ ਹਾਂ 1-2 ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆ ਜਾਵੇ ਉੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਕੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ, ਬਰਕਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ। ਇਹ

ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ, ਪੰਜਵਾਂ।

ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਜ ਮੰਗਿਓ ਵੀ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕਰਿਓ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਿਨਕਾ ਇਸ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਤੋਰਨ। ਜੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ। ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ। ਪੰਜਵਾਂ ਪਿਆਰ, ਸਮਰਪਿਤ ਪਿਆਰ। ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਵੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਿਹਰ ਕਰਨ। ਆਓ ਜੀ ਇਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ :

ਸਾਚੁ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ॥

(ਤ੍ਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਯੇ)

✪

ਘਰ ਬੈਠੇ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖੋ

ਨੋਟੀਸ਼ਨ : (ਰਾਗ ਸਿਵਰੰਜਨੀ)

ਇਹ ਰਾਗ ਥਾਟ ਕਾਫੀ ਦਾ ਹੈ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾ ਨੀ ਸੁਰ (ਵਰਜਿਤ) ਭਾਵ ਮਨਾ ਹਨ। ਗੁਾ ਕੋਮਲ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਔਡਵ-ਔਡਵ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਪਾ ਸੰਵਾਦੀ ਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਾ ਹੈ।

ਅਰੋਹੀ :- ਸਾ ਰੇ ਗੁਾ ਪਾ ਧਾ ਸਾਂ
ਅਵਰੋਹੀ :- ਸਾਂ ਧਾ ਪਾ ਗੁਾ ਰੇ ਸਾ
ਪਕੜ :- ਗੁਾ ਪਾ ਧਾ ਸਾਂ, ਧਾ ਪਾ ਗੁਾ, ਰੇ ਸਾ
ਸ਼ਬਦ : ਸਾਜਨੜਾ ਮੇਰਾ ਸਾਜਨੜਾ.... ਤਾਲ- ਕਹਿਰਵਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਅੰਗ 924)

ਅਸਥਾਈ :	ਸਾ ਙ	ਜਨ	ਝਾ ਙ	ਮੇਰਾ	ਸਾ ਙ	ਜਨ	ਝਾ ਙ	ਙ ਙ
	ਗੁਾ ਗੁਾ	ਰੇ ਰੇ	ਸਾਸਾ	ਧ਼ਾ ਸਾ	ਗੁਾ ਗੁਾ	ਰੇ ਰੇ	ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਸਾ
	ਨਿਕਟਿ	ਖਲੋਇਅੜਾ	ਮੇਰਾ	ਸਾ ਙ	ਜਨ	ਝਾ ਙ ਙ ਙ		
	ਪਾ ਪਾ ਧਾ	ਧਾ ਪਾ ਪਾ	ਗੁਾ ਸਾ	ਪਾਪਾ	ਧਾਧਾ	ਪਾ ਪਾ ਪਾ ਪਾ		
	ਸਾ ਙ	ਜਨ	ਝਾ ਙ	ਮੇਰਾ	ਸਾ ਙ	ਜਨ	ਝਾ ਙਙ ਙ	
	ਗੁਾ ਗੁਾ	ਰੇ ਰੇ	ਸਾਸਾ	ਧ਼ਾ ਸਾ	ਗੁਾ ਗੁਾ	ਰੇ ਰੇ	ਸਾ ਸਾ ਸਾ ਸਾ	

ਅੰਤਰਾ :	ਜਾ ਙ ਨੀ	ਅੜਾ ਙ	ਹਰਿ	ਜਾ ਙ ਨੀ	ਅ	ਝਾ ਙ ਙ ਙ	
	ਪਾ ਪਾ ਧਾ	ਧਾ ਸਾਂ ਸਾਂ	ਰੇਂ ਰੇਂ	ਗੁਾਂ ਗੁਾਂ ਰੇਂ	ਰੇਂ	ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸਾਂ	
	ਨੈ ਙ ਣ	ਅ	ਲੋਇਅੜਾ	ਹਰਿ	ਜਾ ਙ ਨੀ	ਅ	ਝਾ ਙ ਙ ਙ
	ਸਾਂ ਸਾਂ ਧਾ	ਧਾ	ਪਾ ਪਾ	ਧਾ ਧਾ	ਗੁਾ ਗੁਾ ਰੇ	ਰੇ	ਸਾ ਸਾ ਸਾ ਸਾ

ਦਾਸ : ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ (ਮੋ : 98765-25822)

ਜੀਵਨ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

*—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਗਨੈਸਕ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ*

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੋ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੋਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਨੰਦ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ।

''ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਕੀਹਤੋਂ ਦੁਆਈ ਸੀ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।'' ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਰ ਜਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਨੂੰ ਅਤੇ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਆਖਿਆ, ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਜੀ ਪਾਸ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਾਰੇ ਪਰਭਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।

''ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਾਂ-ਤੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।'' ਸੰਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ, ''ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਫੋਨ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਐਂ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਐ। ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕਦਾ। ਬਹੁਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਐ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਆਉਂਦੀ ਐ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੁੰਦਾ ਐ ਐਸਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ। ਰਿਖੀ ਵੀ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ। ਤੂੰ ਆਪੇ ਦੇਖ ਲਵੀਂ :

ਕਹਿਬੇ ਕਉ ਸੋਭਾ ਨਹੀ ਦੇਖਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨੁ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੭੦)

ਸੱਚਮੁੱਚ ! ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੌਤਕ ਪਰਭਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਪਰਭਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਥਾ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਥਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ :

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ ਕੇ ਚਉਪਦੇ ਇਕਤੁਕੇ ॥

ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ॥
ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੧॥
ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ ਬਿਲੋਵਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥
ਸਹਜਿ ਬਿਲੋਵਹੁ ਜੈਸੇ ਤਤੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤਨੁ ਕਰਿ ਮਟੁਕੀ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਲੋਈ ॥
ਇਸੁ ਮਟੁਕੀ ਮਹਿ ਸਬਦੁ ਸੰਜੋਈ ॥ ੨॥
ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ ਮਨ ਕਾ ਬੀਚਾਰਾ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਾਵੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਾ ॥ ੩॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਜੇ ਮੀਂਰਾ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਗਿ ਉਤਰੇ ਤੀਰਾ ॥ ੪॥ ੧॥ ੧੦॥

(ਅੰਗ ੪੭੮)

ਕਥਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ :

ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ॥

ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੧॥

ਉਸਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਆਦਿ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਹਾਂਕਾਲ ਦੇ ਵੀ ਕਾਲ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਪਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਭੇਦ ਪਾ ਸਕੇ।

"ਗਿਆਨੀ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ, ਇਥੇ ਕੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?" ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਪਰਭਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਜੀ... ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।" ਗਿਆਨੀ ਪਰਭਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

"ਹੱਛਾ ਭਾਈ! ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ:

ਰਾਮ ਸੰਤ ਮਹਿ ਭੇਦੁ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ...

(ਅੰਗ ੨੦੮)

ਗਿਆਨੀ ਪਰਭਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਬਚਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਸੁਝਿਆ।

"ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਰੱਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਣ ਸੀ?" ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

"ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ।" ਗਿਆਨੀ ਪਰਭਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ।

"ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੋਈ ਰੱਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਨਵਾਬ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਤੀ ਆਦਿ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਵਾਬ ਇਹਨੂੰ ਗਿਣਨਾ ਕਰ। ਜਾਂ ਲੱਗਾ ਇਕ ਦੋ ਕਰਕੇ ਗਿਣਨ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਗਿਣਦਾ ਐ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਐ! ਉੱਥੋਂ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਗਿਣਤੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਮਤਿ ਦਿੱਤੀ ਨਵਾਬ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਓਵੇਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਨਿਰੰਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ।" ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ।

ਇੱਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਫਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ੂਨਿਆ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਵਿੱਚ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੁੰਧੂਕਾਰਾ ॥
ਧਰਣਿ ਨ ਗਗਨਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰਾ ॥
ਨਾ ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਨ ਚੰਦੁ ਨ ਸੂਰਜੁ
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇਦਾ ॥ ੧॥

(ਅੰਗ ੧੦੩੪)

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸ਼ੂਨਿਆ ਭਾਵ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਸੀ। ਭਾਵ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। ਆਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਆਪ ਹੀ ਸਾਜਿਆ:

ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਨਾ ਬ੍ਰਤ ਪੂਜਾ ॥
ਨਾ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ ਦੂਜਾ ॥
ਆਪੇ ਆਪਿ ਉਪਾਇ
ਵਿਗਸੈ ਆਪੇ ਕੀਮਤਿ ਪਾਇਦਾ ॥

(ਅੰਗ ੧੦੩੫)

ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥
ਬਾਝੁ ਕਲਾ ਆਡਾਣੁ ਰਹਾਇਆ ॥

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਉਪਾਏ
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਵਧਾਇਦਾ ॥
(ਅੰਗ ੧੦੩੬)

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਸਾਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਮਹੇਸ਼ ਆਦਿ ਨੂੰ ਉਪਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਾਜਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ। ਸੋਦਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਸੋ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਸੋਦਰ ਗਾਇਆ, ਰਹਰਾਸਿ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ।

''ਅੱਜ ਬਚਨ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਪਏ ਸਨ ਪਰ ਸ਼ੰਕੇ ਮੇਰੇ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।'' ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਗਾਂ ਦਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ''ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਸ਼ੰਕਾ ਬਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸੀ।'' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਬਚਨ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਸ਼ੰਕਾ ਵੀ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਦਰਗਾਹੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੱਸਿਆ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਅਜੀਤਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖੜੇ ਸਨ।

—ਚਲਦਾ

ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੈਸ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਰਸਾਲੇ ਵਾਸਤੇ ਕੈਸ਼ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ 58/- ਰੁਪਏ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕੱਟ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ Subscription Renew ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਆਪ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਓ।

1) ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ
2) RTGS/NEFT ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬੈਂਕ Transfer ਰਾਹੀਂ
ਨਾਮ :- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਖਾਤਾ ਨੰ. 55031111026 ਬੈਂਕ :- ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
IFSC ਕੋਡ ਨੰ. SBIN0050245 ਬ੍ਰਾਂਚ :- ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਂਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

VPP ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਸਾਲਾ ਮੰਗਵਾਓ

3) ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਨੰਬਰ 98765-25850 ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲਿਖ ਕੇ SMS ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਲਿਖ ਦਿਓ। ਪਤਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆ Pin Code No. ਲਿਖ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਭੇਜੋ ਜੀ। 10 ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਡਾਕੀਆ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਤੇ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇਣ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 237/- ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 450/- ਰੁਪਏ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਭੇਟਾ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ।

ਚੰਦਾ (ਦੇਸ਼)	
ਦੋ ਸਾਲ	200+37=237/-
ਪੰਜ ਸਾਲ	400+50=450/-
ਲਾਈਫ	1600+85=1685/-

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਨੰ. 98765-25850

ਪਰਖ ਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ

ਅੰਕ 126 ਵਿੱਚ 10 ਸਵਾਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪੰਨੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸਟੇਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਠੀਕ ਜਵਾਬ ਤੇ ਸਹੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਉੱਪਰ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ 'ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ' ਦਫਤਰ ਦੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਭੇਜੋ ਜੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 10 ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 8 ਜਵਾਬ ਠੀਕ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 21 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਡਰਾਅ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਵੀ.ਸੀ.ਡੀ. ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

—ਸੰਪਾਦਕ

1. ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਦੱਸੋ?
ੳ) ਰਾਇ ਭੋਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ (ਗੁ: ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ) ਅ) ਗੁ: ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ੲ) ਗੁ: ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ
2. ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ?
ੳ) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਅ) ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ੲ) ਸ੍ਰੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ
3. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਸਨ?
ੳ) ਤਕਰੀਬਨ 5 ਸਾਲ ਅ) ਤਕਰੀਬਨ 3 ਸਾਲ ੲ) ਤਕਰੀਬਨ 4 ਸਾਲ
4. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਡੁੱਬਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਪਾਰ ਕੰਢੇ ਲਾਇਆ?
ੳ) ਸੈਦੇ ਮਲਾਹ ਦਾ ਅ) ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਦਾ ੲ) ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਦਾ
5. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀ ਲੱਗਦੇ ਸਨ?
ੳ) ਮਾਮੀ ਜੀ ਅ) ਚਾਚੀ ਜੀ ੲ) ਭੂਆ ਜੀ
6. ਉਸ ਮਹਾਨ ਬੀਬੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਾਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪੜਦਾਦੀ ਵੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ?
ੳ) ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅ) ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ੲ) ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ
7. ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ) ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਉਤਾਰੇ ਕੀਤੇ?
ੳ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 4 ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ
ਅ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 2 ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ
ੲ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 3 ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ
8. ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ?
ੳ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਅ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ੲ) ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
9. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਨੀਂਹ ਕਿਸਨੇ ਰੱਖੀ?
ੳ) ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅ) ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ੲ) ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
10. ਕਿਹੜੇ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਕੋਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ?
ੳ) ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ ਜੀ ਨੇ ਅ) ਦੀਵਾਨ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਜੀ ਨੇ ੲ) ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਦੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ :-

1. ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ, 2. ਢਾਡੀ ਅਬਦੁੱਲਾ ਜੀ, 3. ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨੰਦੇੜ) ਵਿਖੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, 4. ਪਹੂਵਿੰਡ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਮਾਤਾ ਜੀਊਣੀ ਜੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਜੀ, 5. ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ, 6. ਗੁ: ਟਾਹਲਾ ਸਾਹਿਬ, 7. 'ਪਰਮ ਹੰਸ' ਦੀ ਪਦਵੀ ਨਾਲ, 8. ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨੇਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, 9. ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, 10. ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ

ਜੇਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ :

1. ਸ੍ਰ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੋਲਨ), 2. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਬਠਿੰਡਾ), 3. ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ), 4. ਜੀ.ਐਸ. ਚੌਹਾਨ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ), 5. ਸ੍ਰ. ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮੋਹਾਲੀ), 6. ਸ੍ਰ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ (ਬਰਨਾਲਾ), 7. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), 8. ਬ੍ਰਹਮ ਕੌਰ ਗਿੱਲ (ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ), 9. ਸ੍ਰ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੋਰੜਾਂ (ਜਗਰਾਉਂ), 10. ਬੀਬੀ ਚਿਰੰਜੀਵ ਕੌਰ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਾਜਿਲਕਾ), 11. ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (ਝਾਰਖੰਡ), 12. ਕੈਪਟਨ ਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), 13. ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਕਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), 14. ਸਹਿਜਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), 15. ਬੀਬੀ ਰਬਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਲਖਨਊ)

ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

250

ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਫਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੱਪੜੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਇਆ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ।

251

ਜਿਸ ਦੀ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ-
ਸੰਪਾਦਕ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸਕ

88

ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਣੋ ਮੁਰਦਾ ਸਮਾਨ ਹੈ।

89

ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਮਨ ਫਿਰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਿਵ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

श्रृंखला जोड़ने के लिए पिछला अंक देखें-

प्रश्न उत्तर

ज़िंदगी की बारीकियाँ

यारे पाठको, कई बार आध्यात्मिक रूप में संगतें अपने मन के विचार या परमार्थ पर चलने के लिए महत्वपूर्ण प्रश्न भाई साहिब भाई गुरइकबाल सिंघ जी से व्यक्त करती रहती हैं। गुरु साहिब जी की कृपा से इन प्रश्नों को उत्तर के साथ पिछले काफी समय से शृंखलाबद्ध ढंग से सिफति सालाह में प्रकाशित कर रहे हैं, क्योंकि लगभग प्रत्येक जिज्ञासु को इनका सामना करना पड़ता है। क्या मालूम किसी को अपना उत्तर इसमें से प्राप्त हो जाए और ज़िंदगी की बारीकियां निकल जाएं। पिछले अंकों में 465 प्रश्न-उत्तर दिए गए थे। गुरु साहिब जी की कृपा से शृंखला आगे बढ़ा रहे हैं। हम धन्यवादी हैं समूह संगत के जिन्होंने उद्यम-प्रयास किया है।

-बीबी जतिंदर कौर (ज्योति दारा बहन जी, अमरीका वाले)

466 प्रश्नः आदरणीय वीर जी, गुरु के सिक्ख की किरत कैसी हो जिससे धन्य गुरु नानक महाराज जी की खुशी प्राप्त हो?

उत्तरः धन्य गुरु नानक महाराज जी ने सिक्ख के मौलिक असूल प्रदान किए हैं, किरत करना, नाम जपना तथा बांट कर खाना। किरत करने का सबसे पहले वचन किया है, नाम जपना तथा बांट कर खाना बाद में रखे हैं तथा किरत भी वह करनी है जो मेहनत की नेक कमाई की हो, शुद्ध किरत हो।

ऊठत बैठत हरि हरि धिआईऐ
अनदिनु सुक्रितु करीऐ ॥
(अंग ६२१-२२)

यहाँ गुरु साहिब जी ने सुक्रित शब्द इस्तेमाल किया है तथा सुक्रित का अर्थ है, अच्छी किरत, शुद्ध किरत। जिस किरत में कोई हेराफेरी नहीं, कोई रिश्वतखोरी नहीं, कोई लालच नहीं। कारण क्या? किरत का परमार्थ से बहुत बड़ा संबंध है। बाबा नंद सिंघ जी तो यहाँ तक वचन करते थे कि जिस की किरत शुद्ध नहीं, उसका परमार्थ कभी सुधर नहीं सकता। किरत का संबंध सीधा धर्मराज के लेखे से है। किरत कई प्रकार की हो सकती है तथा हर किरत को गुरु के आशय मुताबिक ही निभाना, यह हर सिक्ख का फर्ज है। कईयों को गुरु साहिब ने किरत नौकरी की बख्शिश

की है तथा कई किरत करते हैं, दुकान की। दास यहाँ दोनों प्रकार की किरत के हवाले देना चाहेगा ताकि गुरु साहिब की कृपा से पूरी बात स्पष्ट हो जाए। अब जैसे कोई बहन टीचर है तथा उसको महीने की 12000 रुपए तनख्वाह मिलती है, सरकारी टीचरों की तनख्वाह तो इससे भी ज्यादा है तथा यदि वह अपना फर्ज पूरा नहीं निभा रही, बच्चों को पढ़ाई पूरी नहीं करवा रही तो उसकी किरत शुद्ध नहीं।

दास ने अपने संपर्क में एक सरकारी लेडीज टीचर को एक बार पूछा था कि सच बताना, महीने में बच्चों को कितने दिन पढ़ाते हो तो वह कहने लगी कि महीने में चार दिन ही पढ़ाते हैं। बाकी समय तो स्वैटर बुनने या मोबाईल से वटसअप पर ही बीत जाता है। दास ने सोचा कि चाहे वह बच्ची संगत करती है पर अपनी किरत के प्रति सतर्क नहीं। दास ने फिर उनको विनती की आप जिस क्लास को भी पढ़ाते हो अगर आपकी क्लास में 40 बच्चे हैं और 5-7 बच्चे भी पढ़ाई में कमजोर रह गए तो इसका लेखा फिर आपको देना पड़ेगा। फिर वह बहन दास को कहने लगी फिर क्या करें? दास ने कहा आप क्लास में चैक करो की कौन से बच्चे पढ़ाई में कमजोर हैं उनको एक घण्टा ज्यादा पढ़ाओ फिर धन्य गुरु नानक महाराज जी की खुशी आपकी झोली में पड़ेगी। गुरु साहिब कहते हैं कि मेरे सिक्ख की किरत शुद्ध हो। अब कोई किसी सरकारी विभाग में किसी अच्छी पोस्ट पर लगा है या पुलिस विभाग में किसी अच्छे अहुदे पर लगा है तो यदि वह अपनी तनख्वाह के अलावा रिश्वत लेता है या किसी गलत काम को रिश्वत लेकर ठीक करता है तो वह जितने मर्जी पाठ कर ले पर उसका परमार्थ कभी सुधर नहीं सकता। किरत का संबंध सीधा धर्मराज के लेखे से है, केवल रोटी तक वह सीमित नहीं। किरत का संबंध हमारे बच्चों की बुद्धि से है। यदि आपके घर गलत कमाई का एक पैसा भी घर आ गया तो आपके बच्चों की बुद्धि कभी शुद्ध नहीं हो सकती। महांपुरुषों का वचन है, गलत तरीके से कमाया हुआ धन बच्चों की बुद्धि नष्ट करके रख देता है।

आपकी संगत की बच्ची है, बीबी परमजीत कौर। प्यार से सभी पम्मा बहन जी कहते हैं। इनके पिता स. राजिन्द्र सिंघ जी की दुकान है, अमृतसर सुल्तानविंड रोड में गोल्डन क्लाथ मार्किट में। रुमाला साहिब की किरत है। इनके पास किसी विभाग का कोई अफसर रुमाला साहिब लेने आया। जब उसने रुमाला साहिब पसंद किया तो पूछने लगा कि यह कितने का है। वह कहने लगे कि यह 350 रुपए का है। आम जैसे हम दुकानदार को कह देते हैं कि कुछ पैसे कम कर लो तो वह बड़े प्यार से कहने लगे कि हम पहले ही जायज कमाई लेते हैं, कम अधिक नहीं करते। उस अफसर के मुख में से निकला, जायज कमाई करते हो, सुखी रहोगे। साथ ही वह कहने लगा कि मैं अब नोकरी से रिटायर हो चुका हूँ तथा अपनी जिंदगी में बहुत रिश्वत ली है। बहुत

नजायज कमाई की है। पत्नी मेरी गुजर गई है। बेटी का तलाक हो चुका है तथा वह घर बैठी है तथा साथ ही वह अपनी कार की तरफ अंगुली करके कहने लगा कि पिछली सीट पर मेरे दोनों बेटे बैठे हैं, दोनों ही स्मैक पीते हैं और पिछली सीट पर गिरे हुए हैं। वह अफसर रो पड़ा तथा कहने लगा कि उस पैसे का क्या करना है जब औलाद का ही सुख नहीं है। कहने से भाव गुरु के सिक्ख की किरत शुद्ध हो। महापुरुष तो यहाँ तक बारीकियाँ निकालते थे कि यदि कोई मजदूरी या मिस्त्री का काम करता है मजदूरी अगर 500 लेता है तो काम मालिक को 600 का करके दे इस से बर्कत पड़ती है। ध्यान रखे शाम को जाने से पहले अपने मालिक को बता कर जाए कि अगले दिन मुझे यह सामान चाहिए ताकि सुबह मालिक का समय खराब न हो। कई सुबह आकर बताते हैं कि यह कुछ चाहिए तो फिर आधा दिन तो सामान लाने में ही बीत जाता है। यह बातें छोटी-छोटी हैं पर पता नहीं यह पढ़ कर किसी के जीवन में असर कर जाए तो फिर गुरु नानक महाराज जी की खुशी झोली में पड़ जाए।

अब कई वीर दुकानदारी करते हैं, कई फेरी लगाते हैं, दास भी दुकानदारी करता रहा है। पहले हमारा मनियारी का काम था, फिर कापियों का काम रहा है। दुकानदारी भी शुद्ध होनी चाहिए। धन्य गुरु नानक महाराज जी, भाई मरदाना जी तथा भाई बाला जी जा रहे थे। गुरु नानक महाराज जी भाई मरदाना जी को कहने लगे कि वह सामने जा रहे डिग्गी वाले को हमारे पास बुला कर लाओ। भाई मरदाना जी बुला कर ले आए। गुरु साहिब उस डिग्गी वाले को पूछने लगे कि क्या बेच रहे हो? वह कहने लगा कि रसोई का सामान बेच रहा हूँ, मिर्च मसाले इत्यादि। गुरु साहिब जी ने उसको आशीषें दीं। उसके जाने के बाद भाई मरदाना जी गुरु साहिब को पूछते हैं कि कोई तो कारण है कि आपने इसको स्वयं बुलाया है। महाराज जी कहने लगे, मरदाना जी, इस डिग्गी वाले को इसलिए बुलाया है क्योंकि इसकी किरत शुद्ध है, इसका सौदा शुद्ध है, व्यवहार शुद्ध है तथा जिसका सौदा शुद्ध है, मेरी उस पर पूर्ण खुशी है। आजकल आम देख रहे हैं कि कई दुकानदार भाई मिलावटी चीजें भी बेचते हैं या किसी चीज की कीमत में बहुत ज्यादा मार्जन रख लेते हैं इससे फिर गुरु नानक महाराज जी की खुशी नहीं मिलती।

दास यहाँ यह भी बात स्पष्ट करता है कि कई भाईयों की किरत मांस की है या शराब बेचने की है। यह किरत कभी भी गुरु नानक महाराज जी के दर पर परवान नहीं हो सकती। महापुरुष वचन करते थे कि किरत शुद्ध करते समय थोड़ा लेट शुरु कर लो पर यह ध्यान रखो कि कहीं किसी जीव की हत्या न हो।

निष्कर्ष रूप में यही कहा जा सकता है कि गुरु के सिक्ख की किरत शुद्ध हो तथा उसमें मेहनत तथा हक हलाल की कमाई हो। तो फिर गुरु नानक साहिब की खुशी प्राप्त होगी।

गुरु मानिओ ग्रंथ

400 साल को समर्पित

परम सत्कारयोग्य भाई साहिब भाई गुरइकबाल सिंघ जी के द्वारा दिए गए प्रोग्राम का अनुवाद

–जसविन्द्र सिंघ (पटियाला)

श्रृंखला जोड़ने के लिए पिछला अंक देखें–

छठा वचन बाबा नंद सिंघ जी कहते थे, हमारे घर तीन तरह के मेहमान आते हैं। हम ने माली रखा हो, चौकीदार रखा हो। तो कई बार वह कहता, मेरा भाई या चाचा आ रहा है, हम उसे कहते हैं जिस क्वार्टिर में तू सोता है, वहीं उसे भी सुला लेना।

बाबा जी कहते, दूसरी तरह के मेहमान ऐसे आते हैं जिनके आने की हमें कोई चिंता नहीं होती। जो घर में बना हो, खा लेते हैं। जैसे हम सोते है, वैसे ही उनका भी लेटने का प्रबंध कर देते हैं। बाबा जी कहते, एक हमारे घर तीसरी तरह के मेहमान आते हैं। जब वे टाईम देते हैं कि हम आ रहे हैं तो दो-दो दिन पहले ही हमारे घर तैयारी शुरु हो जाती है, सफाई कराओ, रंग कराओ, चादर शुद्ध बिछाओ। आम, हम एक सब्जी बनाते हैं पर उस दिन 4-4 सब्जियाँ बनाते हैं।

बाबा जी इस बात को लेकर कहते थे कि श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का स्वरूप कईयों ने घर में विराजमान किया है पर तीन तरह की लोग सेवा करते हैं।

जिस कमरे में आप सोते हैं उससे भी कई गुणा सुंदर कमरा श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का होता है। इसको उत्तम सेवा कहते हैं। पलंग पर विराजमान, समय पर भोग लगवाना, सर्दियों में गर्म रुमाले, गर्मियों में ठण्डे रुमाले, पंखे का प्रबंध क्योंकि भावना को भाग्य लगता है। इसको ऊँचा आदर-सत्कार कहते हैं।

बाबा जी कहते, अब जैसे कोई मध्यम मेहमान आते हैं। कई गुरु साहिब जी का इस तरह सत्कार करते हैं, जैसा अपना कमरा, वैसा सतिगुरु का। जैसा अपना माहौल, वैसा सतिगुरु जी के कमरे का। बाबा जी कहते, तीसरी सेवा है कनिष्ठ सेवा। आप ए.सी. कमरे में तथा श्री गुरु ग्रंथ साहिब के लिए छोटा कमरा। नौकरों वाला सत्कार।

दास को वचन याद आ गया। श्री अमृतसर में ईस्ट मोहन नगर है। दास किसी के घर गया। 300 गज की उनकी कोठी। सो स्वाभाविक दास ने वृद्ध माता जी को पूछा, माता जी! कितने कमरे हैं? वह कहते, 17

कमरे हैं। दास ने कहा, श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का प्रकाश भी है घर? वह बड़े गर्व से कहते, हम ने श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी भी अपने घर में रखे हुए हैं। यह नहीं कहा कि श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के बख्शे हुए घर में हम रह रहे हैं। कहते, हमने गुरु साहिब को अपने घर रखा हुआ है।

दास ने उस माता को पूछा, कौन-सा कमरा है सतिगुरु जी का? वह कहती, चौथी मंजिल पर। सत्संगियो! चौथी मंजिल पर जो कमरा हो वहाँ गर्मियों में पाँच मिनट भी नहीं खड़ा हुआ जाता। दास ने माता जी को पूछा, रोज प्रकाश, सुख आसन आपकी बहुएं करने जाती हैं?

वह कहती, नहीं बेटा! छोटे बच्चों के कारण उनके पास कहाँ टाईम? दास ने कहा, फिर आपके पुत्र प्रकाश, सुख आसन करने जाते हैं? वह कहती, पुत्र तो 9 बजे दुकानों से आते हैं, थके होते हैं, सुबह 8 बजे उठते हैं। उनके पास कहा टाईम?

फिर दास ने पूछा, माता जी! क्या आप प्रकाश, सुख आसन करते हो? वह कहती, मेरे तो घुटनों में दर्द रहती है, मैं कहाँ चौथी मंजिल में जाऊँ।

दास बड़ा हैरान हुआ और पूछा, माता जी! आपके घुटनों में दर्द, बहुओं के पास टाईम नहीं बच्चों के कारण, पुत्रों के पास टाईम नहीं कारोबार के कारण, फिर सतिगुरु जी के स्वरूप की सेवा कौन करता है?

वह कहती, हमने एक पाठी रखा हुआ है, वह स्वयं प्रकाश तथा सुख आसन कर जाता है। हम महीने बाद संग्रांद वाले दिन सारे अंदर जाकर माथा टेक आते हैं।

इसको आप क्या कहोगे? सतिगुरु जी का स्वरूप घर में रखा हुआ है पर कनिष्ठ सेवा हो रही है। यह महांपुरुषों के वचन- तीन तरह की सेवा है, कनिष्ठ, मध्यम तथा उत्तम। अगर उत्तम सेवा न हो सके तो मध्यम जरुर करो:

सतिगुर की सेवा सफल है
जे को करे चितु लाइ ॥

(अंग ५५२)

गुरु प्यारो! सातवाँ वचन श्रवण करो, जिनका समय बीत गया हो वह अपनी बहु-बेटियों के लिए वचन टिका लो।

महांपुरुष कहते थे, बच्चा जन्म ले, चाहे उसकी दादी, चाहे उसका दादा, चाहे माता-पिता या परिवार का कोई मैंबर, बच्चा चाहे खेलता हो, चाहे सोया हो, चाहे दूध पीता हो, एक पाठ श्री सुखमनी साहिब का बच्चे को बोलकर श्रवण करवाना है एक साल। बाबा जी कहते थे, श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी की बाणी में इतनी ताकत है कि वह बच्चा कभी मनमुख नहीं निकलेगा।

आठवाँ वचन- कई कहते हैं, हमारे घर किसी ने जादू-टोना कर दिया है। कई कहते, वर बांध दिया है। कई कहते कारोबार बांध दिया। बाबा जी का वचन है, जिसके घर दिन की शुरुआत जपुजी साहिब पाँच बाणियाँ,

सुखमनी साहिब से शुरु होती है, उस घर में जंतर-मंत्र व बुरी चीजों को कूड़े के डिब्बे में भी जगह नहीं मिलती।

गुरु प्यारो! अपने घर की शुरुआत बाणी से करो। यह नहीं कि यह चीजें हैं नहीं। बाणी में लिखा है:

कई कोटि भूत प्रेत सूकर म्रिगाच ॥

(अंग २७६)

यदि आप बाणी से जुड़े होंगे तो इन चीजों को कूड़े वाले डिब्बे में भी जगह नहीं मिलेगी।

नौवां वचन- बाबा जी कहते थे, जिस घर में भी श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का प्रकाश हो, अगर सेवा हाज़र-नाज़र समझकर होती है तो उस घर में शहीद सिंघों का पहरा होता है। जिस घर में शहीद सिंघों का पहरा हों, वहाँ कोई कमी नहीं आ सकती।

दसवां वचन- बाबा जी कहते थे कि सिक्ख के झुकने में देरी है, श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के बख्शने में कोई देरी नहीं।

दास को वचन याद आ गया। बड़े रंगे हुए गुरमुख प्यारे अखंड कीर्तनी जत्थे के। भाई रणधीर सिंघ जी। एक गांव में इन्होंने दीवान रखे। 5-7 दिन का समय दिया। आखिरी दिन था दीवान का स्कूल में प्रोग्राम था तथा प्रिंसीपल ने एक सिंघ को संदेश दिया कि 60 बच्चों के नाम आए हैं, अमृतपान वालों के। उस सिंघ ने भाई रणधीर सिंघ जी को आकर संदेश दिया कि प्रिंसीपल साहिब कहते हैं, आज ही अमृत संचार रख दो, कहीं मन बदल न जाए। भाई साहिब भी कहते, रख लो शुभ काम में देरी नहीं करनी चाहिए।

संदेश देने वाले ने कहा, एक है। अमृतपान करने वाले तो 60 बच्चे हैं। पर अमृतपान करवाने वाले 4 हैं, पाँचवां सिंघ नहीं है। पर उस वक्त का वचन है। जब गाड़ियां बहुत कम होती थीं तथा मेन रोड पर जगह इतनी दूर थी कि किसी सिंघ को जाने के लिए 3-4 घण्टे चाहिए थे। सिंघ भी बंदगी वाला चाहिए। जिसने पाँच प्यारों की डयूटी निभानी है वह माया का प्यारा न हो, पदार्थों का प्यारा न हो, गुरु का प्यारा हो।

सिंघ की बात सुनकर, भाई रणधीर सिंघ जी ने कहा, फिर क्या हुआ? यदि अमृत पान करवाने वाले चार हैं? आओ! अपने पिता श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के आगे अरदास करें, उनके आगे तो झुकने में देरी है, स्वयं पाँचवां भेजेंगे। यह जिक्र "अनडिठी दुनिया" पुस्तक में लिखा है।

भाई साहिब ने जपु जी साहिब का पाठ किया, कड़ाह प्रसाद रख कर गले में पल्लू डालकर अरदास की कि सच्चे पातशाह! आप जी ने कृपा करके 60 बच्चों के मन को प्रेरित किया है अमृत पान के लिए पर हम अमृत पान करवाने वाले चार सिंघ हैं। यदि शहर जाएं तो 3-4 घण्टे लग जाएंगे। कृपा करो, पाँचवां सिंघ भेजो तो उसी समय पीठ की ओर से एक सिंघ आवाज देता है कि पाँचवां गुरु साहिब ने भेज दिया है।

यह पाँचवां सिंघ कौन था? संत वरियाम सिंघ रतवाड़ा साहिब वालों की धर्म पत्नी के पिता जी। बड़ी नाम कमाई वाले। जब भाई रणधीर सिंघ जी ने देखा तो अरदास में ही वैराग छूट पड़ा कि कौन कहता है, यह स्याही है, कागज़ है? यह तो हाज़र-नाज़र गुरु नानक साहिब आप हैं। हमारे झुकने में देरी है, उनके बख्शने में देरी नहीं है। भाई साहिब की दाढ़ी वैराग्य में गीली हो गई।

भाई रणधीर सिंघ जी ने आने वाले पाँचवें सिक्ख को बाँहों में ले लिया तथा पूछा, आप कैसे आ गए? उन्होंने बताया, मैं यहाँ से गुजर रहा था। कोई साईकल पर आया और कहने लगा, आपके यहाँ पर दीवान चल रहे हैं। मैंने सोचा, चलो मिलता जाऊं।

साध संगत! स्वयं ही समझ जाओ, साईकल पर कौन आया है? देखो! उसको कितनी चिंता है? आप भी आज 400 साल मना रहे हो। हम भी पहचानें।

ग्यारहवां वचन- बाबा नंद सिंघ जी कहते थे कि जितना तूं अदब श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का करेगा, दस गुणा ज्यादा अदब दुनिया तेरा करेगी।

हम चण्डीगढ़ थे। तीन दिन के समागम थे वहाँ। हम एक घर में रुके। उन्होंने कहा, हमारे घर श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का कमरा है, आओ दिखाएं। बुजुर्ग आगे-आगे तथा हम पीछे-पीछे। वह हमें ऊपर ले गए। सीढ़ियाँ खत्म होते ही आगे दरवाजा था। बुजुर्ग ने कमरे का दरवाजा खोला तथा अंदर चले गए। हम बाहर ही खड़े रहे वह बुजुर्ग अंदर से आवाज़ें लगाए कि अंदर आ जाओ, यही कमरा है।

दास ने बुजुर्ग को आवाज़ दी कि आप बाहर आओ। वह बाहर आ कर कहते, आप अंदर क्यों नहीं आते? मैंने कमरा दिखाना है, श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का। दास ने कहा बुजुर्गो! एक विनती करुं? आप ने मुझे गुरु साहिब का कमरा दिखाना है। पहले अंदर जाने का तरीका सीख लीजिए। वह बुजुर्ग हैरान हो गया कि अंदर जाने का क्या तरीका है देखो! प्रचार की कितनी आवश्यकता है।

दास ने महांपुरुषों का वचन सुनाया कि श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के कमरे में अचानक दरवाज़ा खोल कर नहीं जाना। बाहर से 'सतिनाम-वाहिगुरु' की आवाज़ दे कर जाना है।

अगर आप प्रिंसीपल या ऑफिसर के कमरे में अचानक दरवाजा खोल कर चले जाओ तो वह भी एतराज करता है कि आप को कमरे में आने का तरीका नहीं पता। पहले बाहर से आवाज़ देकर पूछना है मैं अंदर आ सकता हूँ तथा यदि अफसरों का अफसर बैठा है तो अंदर जाने से पहले बाहर से 'सतिनाम-वाहिगुरु, की आवाज़ दे कर जाना है।

जब हम अंदर गए तो उस दिन संक्रांति थी। वह बुजुर्ग दास को कहते, महीने का वाक सुना दीजिए। दास को याद है, जब दास गुरु साहिब की हजूरी में बैठा तो मेरा मन रो पड़ा,

-शेष पन्ना 49 पर

सेवा करनी किस तरह है?

–भाई हरिंद्र सिंघ राजा

सिक्ख चिंतन अनुसार परोपकार व निस्वार्थ से किए कार्यों का नाम सेवा है। अपना बिगाड़ कर भी दूसरों का संवारना सेवा है। सेवा स्वार्थ का त्याग तथा तन, मन, धन की कुर्बानी मांगती है। सेवा करते यह बात नहीं भूलनी कि सेवा जरुरतमंद व्यक्ति की नहीं बल्कि वह तो गुरु की सेवा है। सेवा करते गुरसिक्ख गुरु की बख्शी दातें तन, मन, धन में से देकर अपने गुरु की खुशियाँ प्राप्त कर रहा होता है। सेवा करते यह बात अवश्य याद रखनी है ख्वाहिश तथा कामना से रहित भाव निष्काम सेवा ही परवान होती है क्योंकि गुरबाणी में भी फुरमान है :

सेवा करत होइ निहकामी॥
तिस कउ होत परापति सुआमी॥

(अंग २८६)

जहाँ गुरु की कृपा से सेवा करनी है वहाँ सेवा करते अहं त्याग कर सेवा करनी है। मन में अहंकार नहीं लाना कि मैं सेवा कर रहा हूँ मैं न होता तो यह सेवा होनी ही नहीं थी। सेवा करते किसी से कुछ वचन नहीं बोलना। सेवा करते मन झुका कर रखना है नम्रता रखनी है, सबकी गुरु रूप जान कर सेवा करनी है।

उपरोक्त लिखे सभी टोपिकस को दास गुरु रामदास जी की कृपा से गुरु इतिहास की ही साखियां लेकर बताएगा कि जिन्होंने इस तरह सेवा की उनको क्या-क्या प्राप्त हुआ? पहले दास गुरु साहिब जी के इतिहास में से साखियां लेगा क्योंकि गुरु पातशाहों ने आप स्वयं पर ढाल कर हमें सेवा करने का तरीका सिखाया है, उसके बाद कुछ भक्तों का इतिहास जिन्होंने इस तरह सेवा की तथा गुरु घर की खुशियाँ प्राप्त कीं।

इतिहास गवाह है कि जब धन्य श्री गुरु नानक देव जी को सारी धरती जलती नज़र आई :

बाबा देखै धिआनु धरि
जलती सभि प्रिथवी दिसि आई॥

(भाई गुरदास जी की वार: १, पउडी २४)

तो उन्होंने संगतों का उद्धार करने के लिए इस बड़ी सेवा के लिए अपने आप को तैयार कर लिया। सन १४९७ को भाई मरदाना जी को साथ लेकर जब चलने लगे तो उनकी बहन बेबे नानकी गुरु जी के दोनों पुत्रों को उंगली लगा कर आगे खड़ी हो गई तथा पुत्रों के मोह का वास्ता दिया। दुनिया के दुखों को अपने परिवारिक मोह के सामने महान जानते गुरु साहिब जी ने अपनी बहन को भी यह बात कह दी कि बेबे जी! जिस मोह का वास्ता डालकर आप मुझे सेवा के इस महान कार्य से रोक रहे हो, परमात्मा आपको भी इस मोह में न डाले। बेबे नानकी जी बेवस होकर रह गई। उनके घर भी कोई बच्चा नहीं हुआ भाव

कि धन्य गुरु नानक देव जी ने परिवारिक मोह त्याग कर मानवता की सेवा को पहल दी। यदि पिता कालू जी ने व्यापार करने के लिए गुरु जी को बीस रुपए दिए तो गुरु नानक पातशाह जी ने व्यापार क्या किया? उसी बीस रुपयों का भूखे साधूओं को भोजन खिला दिया- यह सोचकर कि इससे बड़ी सेवा तथा व्यापार और क्या हो सकता है? गुरु नानक पातशाह जी की इसी सेवा के मार्गदर्शन सदका आज सिक्ख पंथ में लंगर की महान प्रथा चल रही है।

यदि भाई लहणा जी की सेवा की ओर ध्यान डालें तो गुरु नानक महाराज जी ने जो भी मुख से वचन करना भाई लहणा जी ने तुरंत सेवा के लिए तैयार रहना तथा उसी समय सेवा कर भी देनी, हुक्म मान भी लेना, इस में अपनी मति इस्तेमाल नहीं करनी। यदि गुरु नानक पातशाह जी ने कहना, "भाई लहणा जी! संगत दूर से चलकर आई है, पेड़ से मिठाई उतार कर संगत को खिलाओ तो भाई लहणा जी ने यह नहीं कहा कि भला कभी पेड़ पर भी मिठाई लगती है? पर गुरु नानक पातशाह जी ने जो सेवा प्रदान की, जो हुक्म किया, कमा लिया। पेड़ की टहनियां हिलाई तो मिठाई ऊपर से नीचे गिरी। भाई लहणा जी ने सारी संगत को मिठाई खिलाई।" यदि गुरु नानक पातशाह जी ने कहा, "भाई लहणा जी! कीचड़ में से कटोरा निकाल लाओ तो यह नहीं आगे से जवाब दिया कि गुरु घर में, कटोरों की कोई कमी है? कोई और कटोरा इस्तेमाल कर लेंगे। पर नहीं, जो सेवा गुरु नानक पातशाह जी ने प्रदान की, सफेद सुन्दर वस्त्रों की परवाह न करते हुए कीचड़ में छलांग लगा दी तथा कटोरा निकाल कर ले आए।" यदि गुरु नानक पातशाह जी ने आधी रात को कहा, "भाई लहणा जी! दिन निकल गया है, हमारे कपड़े नदी पर जाकर धो लाओ तथा सुखा कर लाओ तो भाई लहणा जी ने देखा कि आधी रात है पर गुरु नानक पातशाह जी कह रहे हैं कि दिन निकल गया है सो कोई जवाब नहीं दिया। जो सेवा प्रदान की वह कमाई। कपड़े पकड़े तथा नदी पर चले गए। देखा कि वहाँ तो दिन निकला है, धूप निकली हुई है। भाई लहणा जी ने नदी पर कपड़े धोए, धूप पर सुखाए। जब वापिस आए तो फिर रात है। कहने का भाव धन्य गुरु नानक पातशाह जी ने जो सेवा प्रदान की जो भी कहा, भाई लहणा जी ने अपनी मति का उपयोग नहीं किया, सेवा कमा ली। और भी भाई लहणा जी की सेवा कमाने की बेअंत मिसालें हैं जिन सेवाओं के सदका आज सारी संगत भाई लहणा जी को दूसरे पातशाह धन्य गुरु अंगद देव जी के रूप में याद करती है। यह भी सेवाएं हैं जो भाई लहणा जी (श्री गुरु अंगद देव जी) को धन्य गुरु नानक पातशाह जी की गद्दी का मालिक बना दिया।

यदि श्री गुरु अमरदास जी की सेवा की तरफ देखा जाए, 72 साल की उम्र, वृद्धावस्था पर रोज गोइंदवाल साहिब से गागर जल की भर कर खडूर साहिब लेकर आना तथा धन्य श्री गुरु अंगद देव जी पातशाह को स्नान

करवाना। गागर जल की भर कर लाना कैसे? आधी रात का समय, चाहे सर्दी हो, चाहे गर्मी, सिर पर सिरोपा बांध लेना, एक चोला डाल लेना, गागर कंधे पर रखनी तथा नंगे पैर खडूर साहिब की तरफ चल देना। फिर इस तरह नहीं चलना कि धन्य श्री गुरु अंगद देव पातशाह जी की तरफ पीठ हो जाए। चलना किस तरह? उलटे पैर तांकि धन्य श्री गुरु अंगद देव पातशाह जी की तरफ मुख रहे। थोड़ा आगे जाकर एक मोड़ आना जहाँ से सीधा होकर चलना होता था। वहाँ भी खड़े होकर अरदास करनी कि पातशाह जी! यहाँ से पीठ हो रही है, माफ करना। फिर जब गोइंदवाल साहिब पहुँचना वहाँ से वापस दरिया से गागर को भरना तथा भरना कैसे? इस तरह नहीं कि गागर भरते समय या गागर भरने के बाद गागर ज़मीन पर रखनी पड़े। गागर सिर पर रख कर ब्यास दरिया के किनारे उतर जाना। सारा शरीर भीग जाना, मुख भी भीग जाना तथा फिर सिर पर रखी हुई गागर भरनी। जब बाहर निकलना कैसे गीले शरीर से ही खडूर साहिब की तरफ चल देना। 12 साल निरंतर सेवा की। 12 सालों में कोई नागा नहीं पड़ने दिया। इतनी उम्र व इतनी घोर सेवा। कोई तन की परवाह नहीं। सेवा में किसी तरह की कोई कामना नहीं। सेवा करते सेवा का रूप हो गए।

सेवा तन-मन शुद्ध करती है, मनुष्य में परोपकार की भावना पैदा करती है। कई सेवा तो करते हैं, सेवा करने में भावना भी बहुत होती है पर सेवा करने का तरीका नहीं होता। दास बाबा दीप सिंघ जी की कृपा से उनके दर पर जोड़ों की सेवा कर रहा था। जोड़े घर में प्रेमी ज्यादा थे। सभी ठीक तरह से सेवा कर रहे थे। उस समय एक नया प्रेमी आया। खड़े होकर सेवा करने की जगह नहीं थी। वह पीछे ही खड़ा हो गया। दास ने उस प्रेमी को विनती की, आए आप ने सेवा करनी है पर खड़े होने की जगह नहीं, आप पीछे मत खड़े होवो, मेरी जगह पर आ जाओ, हम बांट कर सेवा कर लेते हैं। एक बार जोड़ों की सेवा आप कर लेना, एक बार दास कर लेगा। जब उसकी बारी आए, उसने अपनी सेवा तो करनी ही थी, साथ के प्रेमियों से सेवा छीनता जाए। आस-पास जिस भी प्रेमी के पास जोड़ों की सेवा आए, वह छीनता जाए और स्वयं सेवा करता जाए। इस तरह बाकी प्रेमियों का सेवा में रस टूट जाता है। प्रेमी सारे दास से बड़ा प्रेम करते हैं। दास को कहने लगे, आपने इनको सेवा के लिए जगह दी है, आप ही इनको समझाए, नहीं तो हम इनको बाहर निकालने लगे हैं। दास ने कहा, नहीं बाहर नहीं निकालना। अगला पता नहीं किस भावना से सेवा कर रहा है। समझ न आए कि उसको किस तरह समझाएं? कहीं मेरे कहने से अगला बुरा न मान जाए क्योंकि सेवा में किसी से बुरा भी नहीं बोलना तथा किसी का दिल भी नहीं तोड़ना। फिर बाबा दीप सिंघ जी ने स्वयं सुमति प्रदान की तथा बड़ी नम्रता से पूछा कि यदि आपको अपनी सेवा आ रही है फिर आप

बाकियों की सेवा क्यों छीन रहे हो? उसने जवाब दिया कि मैं यह इसलिए कर रहा हूँ कि जितनी भी सेवा आ रही है, लूट लो, लूट लो। उस समय दिमाग में आया कि भावना तो है पर सूझ नहीं। फिर बाबा दीप सिंघ जी की कृपा से उसको बताया कि आप जितनी चाहे सेवा करो पर इसका यह मतलब नहीं कि दूसरों की सेवा छीनते जाओ। यह पाप है। 'सेवा लूट लो', का मतलब है कि यदि तू एक घण्टा सेवा करता है, वहाँ दो घण्टे कर। यदि सुबह करना है, शाम को भी कर। जब भी समय मिले उसी समय सेवा में आकर लग जा, ना कि दूसरों की सेवा छीन। दूसरों की सेवा छीनकर आप उनकी नाराजगी ही प्राप्त करोगे न कि प्रसन्नता।

रात को श्री हरिमन्दिर साहिब में तीन पहर की रोज स्नान की अंदर सेवा होती है। प्रेमी सेवा करने वाले काफी होते हैं पर श्री गुरु रामदास जी के गुरपर्व वाले दिन संगत बाहर से भी देश-विदेश से आती हैं। बहुत भीड़ होती है। अंदर सेवा पर जाने वाले हजारों की संख्या में हो जाते हैं, अनेकों को सेवा भी नहीं मिलती। दास को किसी ने बात सुनाई। इस गुरपर्व पर एक प्रेमी जो सेवा पर आया, लाइन लम्बी देखकर खड़ा हो गया। मन में प्रेम बहुत कि मैं सेवा से वंचित न रह जाऊं। चाहे एक बालटी की सेवा ही मिल जाए, मिले जरुर। इस इच्छा में ही उसने लाइन में आगे लगने की कोशिश की, जो रोज के आने वाले प्रेमी थे उन में से एक प्रेमी दूसरे प्रेमी को कहने लगा, पूरा साल हम सेवा करते रहते हैं इनको साल बाद याद आ जाता है कि सेवा पर जाना है। फिर आगे आकर लगने की कोशिश करते हैं, दूसरा प्रेमी कहने लगा, मन में अहंकार मत लाओ कि मैं रोज रात को सेवा पर आता हूँ। यह तुझ पर धन्य गुरु रामदास जी की बहुत बड़ी कृपा है जो तुझे लेकर आती है। वे भी हैं जो रात सोकर बिता देते हैं या विषय विकारों में गुजार देते हैं। साथ जो तुम कहते हो कि साल बाद इनको सेवा याद आ जाती है, वह शुक्र है कि एक रात तो धन्य गुरु रामदास जी के चरणों में हाजरी लगाने आया है। कोई पता नहीं यह रात के जागने के बदले धन्य गुरु रामदास जी इस पर प्रसन्न हो जाएं तथा इसका रोज का रात सेवा पर आने का नेम बना दें। तुम उसकी भावना को देखो। उसको चाहे लाइन में अपने आगे खड़ा कर लो क्योंकि एक तो उसके मन में श्रद्धा बंदगी, गुरु घर से प्यार बढ़ेगा। दूसरा यदि तेरे कारण उसको सेवा मिल जाती है तो कुछ फल तुझे भी मिलेगा, क्योंकि गुरु घर से जोड़ने जितना पुण्य कोई नहीं तथा तोड़ने जितना पाप कोई नहीं। यदि तुझे आज सेवा नहीं भी मिलेगी तेरे कारण उसको मिल गई तो उसका भी तो प्यार गुरु घर से बढ़ेगा न? सेवा इस भावना से करनी है कि यदि जगह नहीं भी है, दूसरा कोई सेवा करने आया है, जिस तरह मर्जी कर लो, उसको सेवा पहले करने का मौका दो। एक तो वह तुझे आशीष देगा, दूसरा आपको उसकी आशीष कारण गुरु घर की खुशियाँ

अधिक प्राप्त होंगी।

एक बात और, हम सेवा करते एक दूसरे से हुई, कभी हंसी-मजाक करते हैं। हम सेवा करते हंसी-मजाक की जगह यदि सिमरन शामिल कर लें तो जहाँ सेवा का कुछ प्रतिशत फल मिलता है वहाँ आपको सेवा का सौ प्रतिशत और भी ज्यादा फल मिलेगा। सेवा वही सिर्फ उसको युक्ति से करने से फल ज्यादा मिलेगा।

दास ने इस लेख में पूरा इतिहास नहीं लिया। पूरा इतिहास तो लिया ही नहीं जा सकता क्योंकि गुरु घर की साखियाँ बेअंत हैं। समाप्त नहीं हो सकतीं। थोड़ा-थोड़ा इतिहास, कुछ वाक्य, कुछ गुरु साहिबानों के या कुछ भक्तों के इसलिए लिए हैं कि मन को सीख आ जाए कि सेवा कमानी किस तरह है। अंत में धन्य गुरु रामदास जी कृपा करें, हमें सूझ प्रदान करें हमें सेवा करने का तरीका आ जाए कि किस तरह अहंकार से रहित होकर, निष्कामता, निर्वेरता, नम्रता आदि से सेवा करनी है।

वाहिगुरु जी का खालसा ॥
वाहिगुरु जी की फतेह ॥

-पन्ना 44 का बाकी

क्योंकि श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के अंगों में तीन जगह पर एक गत्ता रखा हुआ था। एक जगह मोर का पंख तथा एक जगह बारह महीने के जो छोटे-छोटे कार्ड छपते हैं।

दास ने उनको कहा, यह गत्ते, पंख क्यों रखे हुए हैं गुरु साहिब जी के अंगों में। वह कहते कि हमारे घर तीन सहज पाठ चल रहे हैं इसलिए हमने निशानी के लिए रखे हुए हैं। दास ने उन को बोला कि तीन सहज पाठ चलते हैं, बधाई है। पर श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी में इस तरह गत्ता, कागज़ निशानी के लिए रखना, यह बड़ी भारी बेअदबी है। वह कहते लगे निशानी कैसे रखे कि कहाँ से पाठ शुरु करना है। दास ने कहा पाठ कॉपी पर लिखते हैं कि कौन-सा अंग चल रहा है। गत्ता रख कर बेअदबी नहीं करनी।

बाबा नंद सिंघ जी का वचन, जो धन्य-धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का अदब करेगा, दस गुणा ज्यादा अदब उसका दुनिया करेगी।

अंत में दास समूह संगत को विनती करता है कि जब भी कोई गुरपर्व या शताब्दी आए तो उसे सिर्फ अखबारों में बयान दे कर या और किसी ढंग से नहीं मनानी। यह कैसे मनाएं? जिनके घरों में श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के प्रकाश हैं, वे अपने मन में प्रण करें कि कोई भी गुरपर्व या शताब्दी के आने से पहले सहज पाठ करोगे। जिन घरों में प्रकाश नहीं, वे अपने घरों में दो भाग सैंचियां तथा रेअल ले आओ। सो जिनके घरों में प्रकाश नहीं, वह सैंचियों से ही कोई 5, कोई 4 सहज पाठ करे। इस तरह हमें गुरपर्व और शताब्दियां मनानी चाहिएं।

पूरा गुरु लंघावे पार कच्चा डोबे अध विचकार

-भाई पाल सिंघ

श्रृंखला जोड़ने के लिए पिछला अंक देखें-

इतने में एक और बीबी आती है पर माथा नहीं टेकती। एक रुमाल की गांठें खोलने लग जाती है। नकली गुरु सोचता है कि यह जो आई है खूब सारा दसवंध लेकर आई लगती है।

माई- बाबा यह लो अपनी पर्चियाँ जिन पर लिख-लिख कर आपने हम से उपाय करवाए हैं। पर हमारा कारोबार फिर भी नहीं चला बलिक और मंदा पड़ गया है।

नकली गुरु- माता! आपने कौन-कौन से कारोबार किए हैं?

माई- पहले हमने ज़मीन बेच कर अपने बेटे को केनेडा भेजने के लिए पैसा खर्च किया। एजेंट पैसे लेकर दौड़ गया। फिर बचे हुए पैसे का बेटे को तांगा लेकर दिया कि चलो जहाज़ पर नहीं चढ़ा तो तांगा ही सही, सवारियां ही उठा लिया करेगा पर लोकल बस सारी सवारियां उठा कर ले जाती थी। तांगा भी परेशान हो कर बेचना पड़ा। फिर हम ने मुर्गीखाना खोला, मुर्गियों को बिमारी पड़ गई। वह भी रातों रात मर गईं आपकी कृपा से।

नकली गुरु- माई, तुम घबराओ मत, सुबह आकर यहाँ झाड़ू की सेवा किया करो, सब ठीक हो जाएगा।

माई- ना बाबा ना! अब तो हमारे अपने घर में झाड़ू फिर गया है। अब तो मैं उस दर पर झाड़ू की सेवा करुंगी, जहाँ देवी-देवता भी झाड़ू की सेवा करके बख्शिशें प्राप्त करके आगे बांटते हैं। धन्य गुरु नानक तूं ही निरंकार, धन्य गुरु नानक तूं ही निरंकार, यह कहती हुई आई और हमेशा के लिए नकली गुरु को अलविदा कर गई। वह नकली गुरु शिष्यों को डांटता हुआ कहता है, कहाँ गया तुम्हारा प्रचार? सभी लोग डेरे में आने से हटते जा रहे हैं।

एक शिष्य- बाबा जी बड़े ठीक ही कहते हैं:

सच्चाई छुप नहीं सकती बनावट के असूलों से
खुशबू आ नहीं सकती कागज़ के फूलों से।

नकली गुरु- ओए मूर्ख! हमारा डेरा उजड़ रहा है और तुम्हें शायरी की पड़ी है। सुबह के भूखे बैठे हैं। कुछ करो यह शरीर हरि का मंदिर है। इसकी सेवा करो। चाहे डाका मारो, चाहे चोरी करो।

शिष्य- (धीरे से) शरीर तो हरि का मंदिर है। पर आप ने मुरदार खा कर कब्रिस्तान बना लिया है। अब दोनों शिष्य चोरी करने जाते हैं तथा एक माई की छत से गेहूँ उतार कर ले आते हैं। माई छत पर चढ़ कर गालियाँ देती है, ईश्वर! मर जाएं वे जिन्होंने हमारी गेहूँ

उतारी है। नकली गुरु के शिष्य हंसते हैं कि पहले चाहे मर जाते पर अब हफ़ता भर नहीं मरने वाले।

अचानक माई क्या देखती है एक गमछा चोर छोड़ गए हैं। माई क्या देखती है कि यह गमछा तो मैंने नकली गुरु को भेंट किया था। माई नकली गुरु के डेरे आती है और गेहूँ पकड़ लेती है। नकली गुरु को गालियां निकालती हुई गांव वालों को बुलाने जाती है।

नकली गुरु शिष्यों सहित भागता है और एक दरिया पर पहुँच जाता है तथा एक मल्लाह को कहते हैं हम तीनों को जल्दी से पार करवा दे पर मल्लाह कहता है कि मेरी नाव बड़ी खस्ता है। अकेले-अकेले को ही पार करवा सकती है। आप कोई दूसरी नाव ढूँढ लो। शिष्य गुस्से में कहते हैं तू कैसा मल्लाह है? सैदा मल्लाह तो रोज़ अरदास करता था कि गुरु गोबिंद सिंघ जी मेरी नाव में चरण डालें पर आज हमारे महाराज मिन्नतें कर रहे हैं, तू नाव के निकट नहीं जाने देता?

मल्लाह- आप उस सर्ववंशदानी की नकल करते हो? वे तो समर्थ गुरु थे, जिन्होंने सैदे मल्लाह की 21 कुलें पार उतार दीं पर मुझे तो तुम से डर लग रहा है कि तुम कहीं मुझ गरीब की नाव ही ना डुबो दो।

नकली गुरु को गुस्सा आता है तथा वह अपनी पिस्तौल निकाल लेता है। मल्लाह डरता हुआ नाव छोड़ कर भाग जाता है। गांव के लोग नकली गुरु को ढूँढ रहे हैं। मल्लाह जा कर बताता है। सभी डंडे लेकर नाव वाले के साथ दरिया की ओर चल पड़ते हैं।

उधर शिष्य नकली गुरु को कह रहे हैं कि बाबा जी हमें नाव चलानी थोड़ी-थोड़ी आती है। आप नाव में बैठो। सिक्खों के नौवें गुरु ने सूरत बंदरगाह पर जाकर मक्खन शाह की नाव किनारे लगा दी थी। आप यह छोटी-सी नाव किनारे नहीं लगाओगे जिसमें आप स्वयं बैठे हो।

शिष्य घबराए हुए नकली गुरु को बिठा कर चप्पू चलाने लग जाते हैं, मध्य में जा कर नाव में पानी भरने लग जाता है। शिष्य शोर मचाते हैं, बाबा जी नाव डूब रही है, पार लगाओ।

नकली गुरु- ओए मूर्खो! ज़ोर से चप्पू चलाओ। शिष्य हाथ जोड़ रहे हैं कि बाबा जी आप उतर जाओ, आपका भार ज्यादा है। आप तो दरगाह से पार उतारने के लिए ही आए हो? आप नहीं डूब सकते।

नकली गुरु- ओए मूर्खो! मैं कोई दरगाह से पार उतारने नहीं आया, मुझे तो पैदा होते ही कोई रुड़ी पर फैंक गया था, किसी फकीर ने उठा लिया और नाम भी रुड़ी शाह रख दिया। मुझ में कोई शक्ति नहीं है। मैंने तो सारी जिंदगी लोगों को मूर्ख बनाए रखा। शिष्य आपस में सलाह करते हैं कि मरने वाला प्राणी कभी झूठ नहीं बोलता यह ठीक ही कह रहा है। इतने में लोग शोर मचाते हुए दरिया पर पहुँच जाते हैं। शिष्य घबरा कर नकली गुरु को दरिया में फैंक देते हैं पर नकली गुरु दो-तीन गोते खा कर फिर नाव को हाथ डाल लेता है। दोनों शिष्य नाव से उसका हाथ छुड़वाते हैं। नकली गुरु उन शिष्यों की टांगें पकड़ लेता है। शिष्य भी पानी में गिर कर गोते खाने लग पड़ते हैं। फिर तीनों ही डूब जाते हैं। सारे देखने वाले लोगों को गुरबाणी की पंक्ति याद आती है:

मत को भरमि भुलै संसारि ॥
गुर बिनु कोइ न उतरसि पारि ॥
(अंग ८६४)

सभी लोग घरों को वापिस चले जाते हैं तथा बातें कर रहे हैं कि नकली गुरु स्वयं भी डूब गया तथा शिष्यों को भी डुबो दियाः

नानक अंधा होइ कै दसे राहै सभसु मुहाए साथै ॥
(अंग १४०)

उधर माखन की पत्नी चारपाई पर बैठी रो रही है। उसके रोने की आवाज़ सुन कर उसका जवान पुत्र भी जाग जाता है और पूछता है, माँ आप क्यों रो रहे हो?

माँ- पुत्र तुम्हारे पिता सपने में मिले हैं तथा रो-रो कर कह रहे थे कि मैं गुरुओं के पीछे लग कर योनियों में भटक रहा हूँ। मेरी कलगीधर पातशाह के चरणों में अरदास करो कि मुझे सिमरन कौर जैसी जाप करवाने वाली माँ मिल जाए। पर पुत्र मैं यह अरदास कैसे करुं क्योंकि जब सिमरन माँ के गर्भ में थी तो सूझवान दाई ने बता दिया था कि गर्भ में लड़की है। तुम्हारे पिता ने तरविंदर सिंघ को बहुत ज़ोर लगाया था कि लड़का होता तो घर का वारिस बनता पर लड़कियां तो पराया धन होती हैं, इसलिए ऑपरेशन करवा दे लड़की मत रख। पर तरविंदर सिंघ ने कहा कि मैं भ्रूण हत्या करके गुरु-घर से नाता नहीं तोड़ना चाहता क्योंकि कलगीधर पातशाह का हुक्म है कि कन्या भ्रूण हत्या करने वाले से मिलना जुलना नहीं है। पर तुम्हारा पिता लड़की से नफरत करता है। यदि तुम्हारे स्थान पर मेरे घर लड़की हो जाती तो इसने मार देना था। अब उसी लड़की द्वारा अपना उद्धार करवाना चाहता है।

पुत्र- माँ! कलगीधर पातशाह बड़े कृपालु हैं। उनके आगे हम से झुकने में देर हो सकती है पर वह बख्शने में देर नहीं लगाते, हम ज़रुर अरदास करें। दोनों नम्रता से हाथ जोड़ कर गले में पल्ला डाल कर अरदास करते हैं। इतने में भाई तरविंदर सिंघ भी आ जाते हैं। माखन की पत्नी तरविंदर सिंघ को बताती है कि रात मुझे बड़ा भयानक सपना आया था, इसलिए अरदास कर रहे हैं। मैंने देखा कि मेरा पति नीच चंडाल बना हुआ है। फिर उसकी मौत हो जाती है तथा मंजार (बिल्ला) की योनि में पड़ जाता है।

भाई तरविंदर सिंघ- बहन जी यह बात बिलकुल सच है कि पूरे गुरु से बेमुख इंसान को सूअर, कुत्ता, गधा, बिल्ला, नीच चंडाल जैसी योनियों में चक्र लगाना पड़ता है। तीसरे पातशाह का फुरमान हैः

सूकर सुआन गरधभ मंजारा ॥
पसू मलेछ नीच चंडाला ॥
गुर ते मुहु फेरे तिन्ह जोनि भवाईऐ ॥
बंधनि बाधिआ आईऐ जाईऐ ॥
(अंग ८३२)

पर आपकी सेवा सिमरन तथा अरदास के कारण माखन की यह योनियां जो आप ने देखीं- बिल्ला, नीच चंडाल यह जरुर सपने में कट गई हैं। मैं अपने गुरु के भरोसे पर कहता हूँ कि कलगीधर पातशाह माखन को जरुर मौका देंगे।

कुछ समय बाद उधर सिमरन के घर पुत्र पैदा होता है। वह अपने बच्चे को गोद में बिठा कर गुरबाणी की लोरियां सुना रही है।

पूता माता की आसीस ॥
निमख न बिसरउ तुम्ह कउ हरि हरि
सदा भजहु जगदीस ॥
(अंग ४९६)

Transcription of Programme Rendered by
Respected Bhai Guriqbal Singh Ji

The Very Name of Baba Deep Singh Ji Contains All Powers
ਜਿੱਥੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆ ਜਾਵੇ ਉੱਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

Compiled by: Jaswinder Singh Patiala

All the sacred places built in the name of Baba Deep Singh Ji have divine powers, though Baba Ji may not have visited all these places.

Hymn:

ਕਲਿਆਨ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਮੇਰੇ ਲਾਲਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ॥
ਸਦ ਨਵਤਨ ਮਨ ਰੰਗੀ ਸੋਭਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸ ਸਿਧ ਮੁਨਿ ਇੰਦ੍ਰਾ ਭਗਤਿ ਦਾਨੁ ਜਸੁ ਮੰਗੀ ॥੧॥
ਜੋਗ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਸੇਖਨਾਗੈ ਸਗਲ ਜਪਹਿ ਤਰੰਗੀ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸਦ ਸੰਗੀ ॥੨॥੩॥
(ਅੰਗ ੧੩੨੨)

All of you are requested to concentrate on the word 'Lalan' and try to have 'darshan' of lotus feet of Baba Deep Singh Ji. 'Lalan' means dear. So recite it with technique:

ਮੇਰੇ ਲਾਲਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ॥

ਸਦ ਨਵਤਨ means- always new. If someone stands outside a gurdwara of Baba Deep Singh Ji with a note-book and a pen in hand and starts noting down what devotees get and how their wishes are fulfilled, he will collect material enough to write many books. So get drenched in His holy love while saying-

ਮੇਰੇ ਲਾਲਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ॥

If we learn to recite with concentration and technique, we will get double benefit i.e. butter instead of simple whey:

ਸੰਤਹੁ ਮਾਖਨੁ ਖਾਇਆ ਛਾਛਿ ਪੀਐ ਸੰਸਾਰੁ ॥
(ਅੰਗ ੧੩੬੫)

So meditate on the lotus feet of Baba Deep Singh Ji. There is a hymn by Guru Ram Das Ji:

ਅਖੀ ਕਾਢਿ ਧਰੀ ਚਰਣਾ ਤਲਿ ਸਭ ਧਰਤੀ ਫਿਰਿ ਮਤ ਪਾਈ ॥
(ਅੰਗ ੭੫੭)

There are other hymns:

...ਵਿਚਿ ਅਖੀ ਗੁਰ ਪੈਰ ਧਰਾਈ ॥
(ਅੰਗ ੭੫੮)

Bhai Nand Lal Ji says like this: Let this body be full of eyes only

ਇਹ ਤਨ ਸਾਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਹੋਵਣ, ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਖ ਨਾ ਰਜਾਂ।
ਇਕ ਇਕ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅੱਖੀਆਂ, ਇੱਕ ਖੋਲਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਕੱਜਾਂ।

Let's us all of us improve spiritually. While reciting His Name, every pore of our body should feel the presence of God. Sometimes I feel like conducting Naam Simran Camps for some members so that they may learn how to practise. Many persons admit that they recite Baani, but don't know where the destination is. They don't know the taste of spiritual nectar. It is very difficult to manage time these days. So try to feel His presence while meditating-

ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ॥
ਤਿਨ੍ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ੍ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ ॥
(ਅੰਗ ੭੪੮)

I have noted that there are Gurdwaras at places where Baba Deep Singh Ji paid a visit Himself. People are getting blessings from such places. I am also surprised to note there are Gurdwaras in the name of Baba Deep Singh Ji where He never paid a visit actually, but one can feel divine powers there also, provided the management committee is disciplined and full of devotion. Such great are the spiritual earnings of Baba Deep Singh Ji. He was beheaded at Tahla Sahib. At Lalkaar Sahib, He challenged the enemies. At Lakir Sahib, He drew a line. At Gurdwara Shaheed Ganj Sahib, His body was cremated. But there are other Gurdwaras in His name where He never paid a visit but still people are blessed there.

ਤਿਨ੍ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ੍ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ ॥

There is a Gurdwara at Ropar-Kurali Road named as Gurdwara Baba Deep Singh Ji Shaheed. It might have been built some 10 years back. Whenever I pass from there, I see some 20 to 30 trucks parked outside the Gurdwara on the roadside. One day I paid obeisance at that Gurdwara about their devotion. They said that whenever they pass/travel from that side, they stop to pay obeisance at the Gurdwara, by doing so, they never meet with an accident. All the Gurdwaras are equally good, but Gurdwaras with Baba Ji's name are special. The truck drivers also told that they get good business and their vehicles are never struck down when they pay obeisance at Baba Deep Singh Ji's Gurdwara while moving on that road. Such great are spiritual earnings of Baba Deep Singh Ji.

ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ॥
ਤਿਨ੍ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ੍ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ ॥
(ਅੰਗ ੭੪੮)

Similarly there is a Gurdwara with the name of Baba Ji at Ganga Nagar. Baba Kundan Singh Ji of Nanaksar Wale got it built. It is known as Nanaksar Thaath-Gurdwara Baba Deep Singh Ji. Baba Sukhdev Singh Ji has recently finished

Kar Sewa there. Some three to four hundred devotees can sit in the hall of the Gurdwara Sahib. There is an underground hall beneath the Gurdwara. Some 200 to 250 devotees can sit there for meditation. There is a pond of water as well. Devotees love it for its peaceful environment. It is all because of blessings of Guru Granth Sahib Ji. Devotees find its environ very condusive for meditation. I also feel positive vibrations when I sit in the basement hall for worship. People throng at this Gurdwara. I wonder Baba Deep Singh Ji never visited Ganga Nagar. His spiritual earnings and divine powers are really great.

ਤਿਨ੍ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ੍ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ ॥

(ਅੰਗ ੭੪੮)

There is a big Gurdwara at Model Town Extension at Ludhiana. In front of this Gurdwara, there is another Gurdwara named as 'Gol Gurdwara' named as Gurdwara Baba Deep Singh Ji. Some hundred devotees can sit in it. Wherever you go there, you will find some to 20 to 25 devotees reciting Baani in the basement. One always find solace there. One is immediately connected spiritually:

ਤੂ ਬੇਅੰਤੁ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਜਾਣੈ ॥

(ਅੰਗ ੫੬੨)

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਗਤਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜਾਨੈ ॥

(ਅੰਗ ੨੭੩)

Such is the greatness of Baba Ji who was a devotee of Sri Guru Granth Sahib Ji/Sri Guru Gobind Singh Ji. Meditating upon the lotus feet of Baba Deep Singh Ji is equal to meditating upon God.

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥
ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥

(ਅੰਗ ੨੭੩)

Baba Ji embodies traits of God. God is without any enmity and fear. God is beyond time. Baba Ji is also beyond time and true like God:

ਊਚ ਅਪਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ॥

(ਅੰਗ ੮੦੨)

Another Gurdwara is at B-Block, Kalka Ji in New Delhi. It has been built some 1½ years ago. The managing committee has built a room of gold and the room has been named as Baba Deep Singh Ji Simran Asthan. Guru Granth Sahib Ji is there in the main hall as well as in that gold room. A photo of Baba Deep Singh Ji wearing yellow dress has been put in the room. The committee members took the holy flame from Gurdwara Baba Deep Singh Ji Shaheed, Amritsar in a car and established the same with full dedication and devotion at Gurdwara Sahib at Kalka Ji. That holy falme is still burning at Baba Deep Singh ji Simran Asthan. The door frame and the doors of the room are made of gold. The ceiling is made of golden glass:

ਊਚ ਅਪਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ॥

(ਅੰਗ ੮੦੨)

Why not say:

ਸਾਧ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਦ ਨ ਜਾਨਹਿ ॥

(ਅੰਗ ੨੭੨)

The environment at Baba Deep Singh Ji Simran Asthan is very peaceful. One never feels like going away from there. One will always find 20 to 25 devotees sitting there meditating and reciting Baani silently. It's all because of Name of Baba Deep Singh Ji:

ਤਿਨ੍ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ੍ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ ॥
(ਅੰਗ ੭੪੮)

ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤੀਆਂ ਰਾਤਾਂ।

Yesterday there was a large number of devotees at Gurdwara 'Chhoti Shaheedan', Amritsar. Langar was served to sangat in three turns. I prayed at the completion of Sri Akhand Paath Sahib:

ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਕੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ॥
ਮੈਲੁ ਖੋਈ

Baba Ji was a complete ascetic and his praise fetches:

ਮੈਲੁ ਖੋਈ ਕੋਟਿ

ਕੋਟਿ means one crore

ਮੈਲੁ ਖੋਈ ਕੋਟਿ ਅਘ

ਅਘ means bad deeds.

Such blessed souls help us wash our sins off.

ਮੈਲੁ ਖੋਈ ਕੋਟਿ ਅਘ ਹਰੇ

ਹਰੇ means to destroy.

Even if one has bad luck due to pre committed evil actions, in the noble company of kind ascetics like Baba Deep Singh Ji, all evil actions are destroyed:

ਮੈਲੁ ਖੋਈ ਕੋਟਿ ਅਘ ਹਰੇ ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਚੀਤਾ ॥
(ਅੰਗ ੮੦੯)

We need to have devotion and faith. Some daughters get married at the age of 20, there are others who turn 24 or 25 but remain unmarried because of luck which is regulated by our actions. Some become parents within one year of getting married, some have to wait for 10 years. It's all due to our past good or bad actions. Suppose a child is born to very rich parents, he/she will have a silver spoon in its mouth immediately. On the other hand another infant is born right on the roadside without any facility, it is all a matter of our previous actions. One is born under debt, the other is a millionaire by virtue of its birth in a rich family. Its all because of our actions past or present. Baani says:

ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਕੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ॥
(ਅੰਗ ੮੦੯)

A kind ascetic like Baba Deep Singh Ji can forgive all our evil deeds. Once there was a 23 year old girl and her parents were worried about her marriage. I suggested to them to pray to Baba Ji. They asked how I suggested to them to donate 50 kgms of dry wooden sticks (fuel) for preparing langar at Gurdwara Shaheedan Sahib and do so five times in 40 days. I told them with full conviction that as the fuel burns, the evil deeds committed by the family would also be burnt. I also requested to recite two 'Paaths' of Japuji Sahib daily by each family member at Baba Ji's Altar. They

—to be continued on page 60

Guru Teg Bahadar's Action is Peerless
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰੀ ਨਾ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ

By- Bhai Jaswinder Singh (Civil Lines)

At the completion of keertan darbar at Anandpur Sahib, the sangat enjoys blissful darshan of Sri Guru Teg Bahadar Ji. The Guru is also advising all devotees to tread on the path of honesty and truth. A group of Kashmiri Brahmans is also sitting among 'Sangat' and they are looking very sad. Guru Ji asked the reason for being sad. Their leader Pandit Kripa Ram requested with folded hands, "we are in big trouble, Guru Ji. You are the saviour of all." With these words they all started weeping. Guru Ji promised help and asked the details:

Pandit Kripa Ram told that Aurangzeb, the emperor of Delhi is terrorizing them. He was forcing them to embrace Islam. He was hell bent upon converting them all to Muslims. He had made a commitment to weigh and receive and store 50 kgms of religious symbols of Brahmans daily and only then he would eat meals. If someone refused, he was killed. They feared that their race would be finished. No Hindu would remain alive. They requested Guru Ji to save their religion.

Guru ji is listening to all this carefully. A langri (cook in the Guru's kitchen) requests Guru Ji to have langar first, so that the langar may be served among Sangat. Guru Ji is lost in finding some solution to the problem of Kashmiri Pandits.

The 'langri' requests again as the Sangat is waiting for langar to be served to them. But Guru Ji is still lost in thinking. Suddenly Guru Ji's 9 year old son- Gobind Rai Ji reached there. When the child saw his father in deep contemplation, he asked why He was worried. Guru Ji explains each and everything to His son. Gobind Rai Ji has adorned a beautiful symbol (broach) on his turban. He is having a catapult in his hand, there is an arrow holder on his back with some arrows in it. He is having a bow on his shoulder. He is wearing embroidered footwear and bearing a golden sword on his waist. Gobind Rai asks- "What's the solution to their problem, father?" Guru Ji says, "Sacrifice only by some great man is required to save their religion." At this Gobind Rai Ji promptly said, "Who could be greater than you?" Guru Ji's face started glistening more brightly with divine glow. Guru Ji asked the Pandits to have langar first and then convey to Aurangzeb that Guru Teg Bahadar says-

"Not to unleash terror on others, come and talk to me first, if Guru Teg Bahadar gets ready to convert His religion, all Kashmiri Pandits would embrace Islam".

The Kashmiri Pandits returned to Kashmir and conveyed Guru Ji's message to Sher Afgan, Governor of Kashmiri. Sher Afgan talked to Aurangzeb and the emperor ordered for the arrest of Guru Ji. Two messengers reached Anandpur Sahib and read out the emperor's order to Guru Ji and all. The order was to arrest Guru Ji immediately. Guru Ji promised the messengers to go back as He would himself come to meet Aurangzeb. Many devotees compelled Guru Ji to accompany Him.

First of all Guru Ji paid obeisance at Keeratpur Sahib on His way. Before starting His journey, He prayed at that place. On the way Guru Ji blessed many devotees. He stopped at Saifabaad, 5 miles away from Patiala. He stayed at the house of Saif Ali Khan. After giving sermon at Moti Baag, Patiala, Guru Ji reached Samana and stayed at the house of His disciple Mohmmad Bakhsh. Guru Ji recited keertan there. Aurangzeb was feeling impatient. He enquired where the Guru was. He sent messengers to samana. Guru Ji told them that he was on His way to meet Aurangzeb, so he should have patience. Guru Ji asked all the devotees to go back to Anandpur Sahib. Guru Ji advised sangat to extend full cooperation to Kripal Chand and child Gobind Rai at Anandpur Sahib. Only five determined Sikhs- Bhai Mati Das, Bhai Diala, Bhai Jaita, Bhai Gurditta and Bhai Udo were allowed to accompany Guru Ji. On His way Guru Ji blessed sangat of the following towns- Cheeka, Kaithal, Jeend and Kanaur. At Agra Guru Ji stayed at the house of mother Bhago. (Some scholars are of the view that Guru Ji stayed at the house of mother Thhan). Aurangzeb became very impatient now. He had been waiting for many days. He issued black warrants- ordering therein that no plea from Guru Ji would be heard. He should be immediately arrested and brought to Delhi. The Police officer of Agra imprisoned Guru ji and the five Sikhs immediately. The emperor ordered to bring them all to Delhi under strict protection. The orders were complied with strictly. Guru Ji and the five Sikhs were brought to the court of Chandni Chowk. They all were in chains.

Aurangzeb reached there with all his officers and force (army). He said, "I have received your message- "If you embrace Islam, all the Hindus would also embrace Islam. If it is true, then you convert your religion fast, so that all become Muslims without any blood-shed." Guru Ji very humbly answered, "Neither I would embrace Islam, nor I would allow anyone to convert to Islam." Aurangzeb became very angry but somehow he controlled himself and asked if Muslims were bad people. Guru

Ji replied in the negative. "None is bad in the world."

ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ ॥
ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ ॥
(ਅੰਗ ੧੩੪੯)

Holy flame is present in all. None is bad. How can Muslims be bad then. Aurangzeb asked then why they all didn't accept Islam.

Guru Ji said with patience that it was not wrong to become Muslim, but to force others to convert their religion forcefully was wrong. This was tyranny. Exploitation of any kind is bad. "Remember- you are forcing your religion on others whereas I am here to protect them. If a Hindu King does like this and tries to convert Muslims to Hindus, I would stand by the Muslims. It is cowardice to bear tyranny. I would not let this sin happen."

Aurangzeb was very fanatic, so Guru Ji's words didn't have any effect upon him. He started making Guru Ji afraid. He said he would physically torture the Guru and His Sikhs by terrorizing them he would be able to change the mind of the Guru. Baani says-

ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਹੈ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ ।

"Aurangzeb! Your threats cannot force me to change my mind." Aurangzeb left the place in anger threatening dire consequences. Terror and tortures were unleashed on the true Guru. Guru Ji never wore symbols of Hinduism on His body nor applied vermillion on His forehead, but He bore all the tortures on His body calmly for the protection of Hinduism. Guru Ji was put in tight cage fitted with sharp edged daggers, that would hurt on minor movement of body. Guru Ji was quiet and stable. He was such a great soul. Even the relatives don't make such sacrifices for their loved ones. No normal human being can do such a great act. He really had divine powers. Guru Teg Bahadar Ji is really God incarnate.

Bhai Mati Das was tortured before the eyes of Guru Ji, so that He might agree to change His religion. And bow before the throne of Delhi. His body was sawed into two pieces. Bhai Mati Das Ji sacrificed his life with a smile on His face. Guru Ji didn't waver. Bhai Diala Ji was boiled in a big pot of hot water. Guru Ji saw all this. The big boiling pot was covered with a lid and stones were put on the lid. The brave son of a brave mother bore all this and attained martyrdom under Guru's protection. This incident also could not waver (shake) the Guru. At last Aurangzeb in sheer frustration ordered to behead the Guru at the crossroads of Chandni Chowk, Delhi, so that none could try to show courage to save the Hindus in future.

On Thursday, dated 11 Nov 1675, Guru Ji took headbath at a nearby well, recited Sri Japuji Sahib and sat under a tree at Chandni Chowk. Executioner

Sayyed Jalaldin of Samana was ready with his sword. When he beheaded Guru Ji, at once a storm started and the sky over Delhi turned red.

People could not see one another. All started running here and there. Nature turned red at such a great sacrifice by the Guru. Announcement was made that nobody should touch the beheaded head of the Guru and the remaining body. The Sikhs could not bear such insult to their Guru's dead body. Bhai Jaita took Guru Ji's head safely to Anandpur Sahib. He handed over Guru Ji's head with full respect to Gobind Rai Ji. That was really a great service. Bhai Lakhi Shah Ji took the rest body of Guru Ji to his house. He burnt his own house in order to cremate Guru Ji's dead body with full honours. Today the Hindus are surviving, because of that great sacrifice by Guru Teg Bahadar Ji:

ਠੀਕਰਿ ਫੋਰਿ ਦਿਲੀਸਿ ਸਿਰਿ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਕੀਆ ਪਯਾਨ ।।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰੀ ਨਾ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ ।।
ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ।।
ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰੁ ਸਿਰਰੁ ਨਾ ਦੀਆ ।।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ ਭਯੋ ਜਗਤ ਕੋ ਸੋਕ ।।
ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਸਭ ਜਗ ਭਯੋ ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਸੁਰ ਲੋਕ ।।

–continued from page 56

started reciting 'Paaths' while standing at Gurdwara Shaheedan Sahib. Pray to God like a beggar begging.

ਮਹਿਮਾ ਸਾਧੂ ਸੰਗ ਕੀ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ।।
(ਅੰਗ ੮੦੯)

Others may do recitations while sitting, but this is also a technique. Just as children compel their parents to get them something and their request is answered. When I move from my house or come back, I do stop my car at Gurdwara Shaheedan Sahib to pray for a while. I get down (alight) from the car to pay obeisance. Sometimes my comrades ask why I get down from the car to pay obeisance on the road. I reply I have got everything from Baba Ji's Altar and I am not ashamed to pay obeisance from roadside. I stand and pray like a beggar. If one recites 'Paath' while standing at 'Shaheedan Sahib', big problems are solved. One should not feel shy and request like a beggar to Baba Deep Singh Ji. He is our Lord.

ਹਮ ਭੀਖਕ ਭੇਖਾਰੀ ਤੇਰੇ ਤੂ ਨਿਜ ਪਤਿ ਹੈ ਦਾਤਾ ।।
(ਅੰਗ ੬੬੬)

The family told me that their daughter got engaged before the completion of 40 days. It's all a matter of Baba Ji's blessings:

ਮੈਲੁ ਖੋਈ ਕੋਟਿ ਅਘ ਹਰੇ ਨਿਰਮਲ ਭਏ ਚੀਤਾ ।।
(ਅੰਗ ੮੦੯)

Let's all say from inside:

Your grace you only know Baba Deep Singh Ji. Let's recite:

ਮੇਰੇ ਲਾਲਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ।।

✪

Greatness of Prayer

ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ

Editor : Bhai Harwinderpal Singh

–continued from previous issue

This is why Gurbani preaches to remain happy and contented in God's will. There is a 'Sakhi' related to this:

(a) Bhai Jeeva was a ture follower of Guru Arjan Dev Ji. He would cook khicharri and prepare curd for Guru Ji daily and serve the same. One day a storm had been blowing since morning so it was difficult to tend fire. When the storm did not stop by afternoon, Bhai Jeeva prayed to Guru Arjan Dev Ji so that 'Langar' might be prepared.

Guru Arjan Dev Ji said, "Your thinking is not right, as this storm was also blowing as per God's will. Many creatures are getting benefit from this storm. Many creatures hidden in holes and crevices get food this way. Ships etc. also sail due to such high speed winds. Why should we pray to stop the storm and earn others' curses. We should submit to His will. Langar may be prepared later."

It is clear from this Sakhi that Guru Arjan Dev Ji did not answer Bhai Jeeva's prayer. Guru Ji knew that a Sikh would never learn to submit to God's will if his demands were fulfilled.

Whatever Guru Ji does, it is for our benefit.

(b) When Guru Gobind Singh Ji decided to leave Anandpur Sahib, He made up His mind to throw away precious valuables and jewellery etc. in a river. The accompanying Sikhs made a request through Mother Gujri Ji not to throw away the jewels etc. and give the same to them, so that they might spend the rest of their life comfortably. Mother Gujri Ji recommended the same to Guru Gobind Singh Ji.

Guru Ji's answer is an example for us all. Guru Ji explained that the wealth being thrown was like poison for Guru's treasury. His Sikhs were His children, then how he could poison His children.

Guru Ji knew anybody who misused that wealth, would be a sinner and would have to repent later on. So Guru Ji didn't heed to the request of the Sikhs and got wealth thrown into the river.

Even though a child insists, no mother will hand over burning coals or a sharp knife to play with to her child. Sometimes she slaps her child in order to desist him.

Same is the case with us. We don't understand God's ways. He is our greatest well wisher. So we should not get depressed if our prayer is not answered. We should remember:

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

(ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ)

We should always be thankful to the Lord whether our prayer is answered or not. We should have full faith in Him. To

be grateful to Him is the greatest prayer. To submit to His will is the greatest symbol of humility.

We should keep praying whether it is answered or not. A scholar from Ireland says- actually prayer should not be answered, If it is answered then it becomes correspondence.

A Sikh's prayer should be for the welfare of all. In everyone's welfare is hidden his own welfare.

What should we ask for in Prayer?

Once a king was going abroad. He asked his queens what he should bring for them from there. One queen asked for jewellery, the other asked for cosmetics, the third one requested to bring precious dresses. The last one said she needed nothing but his safe come back only.

When the king came back, he handed over the gifts to other queens but he himself went straight to the queen who had wished his safe arrival.

Similarly different people ask for different worldly gifts from God but nobody asks (for) to be one with God. When one becomes one with God, all other worldly desires come to a nought. So the Baani preaches:

ਇਛਾ ਪੂਰਕੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ
ਹਰਿ ਜਾ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ ਕਾਮਧੇਨਾ ॥
ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਮੇਰੇ ਜੀਅੜੇ
ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥

(ਅੰਗ ੬੬੯-੭੦)

ਮਾਗਨਾ ਮਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗੁਰ ਤੇ ਮਾਗਨਾ ॥

(ਅੰਗ ੧੦੧੮)

ਵਿਣੁ ਤੁਧੁ ਹੋਰੁ ਜਿ ਮੰਗਣਾ ਸਿਰਿ ਦੁਖਾ ਕੈ ਦੁਖ ॥
ਦੇਹਿ ਨਾਮੁ ਸੰਤੋਖੀਆ ਉਤਰੈ ਮਨ ਕੀ ਭੁਖ ॥

(ਅੰਗ ੯੫੮)

From whom should we demand? Whom should we pray?

Once a poor farmer found the king of his country roaming in the jungle. He made the king drink water. The king became happy and invited him to come to his palace whenever he felt like meeting him.

Once due to lack of rains, drought like conditions prevailed in the kingdom. The poor farmer incurred heavy losses. He approached the king.

The gatekeeper told him that the king was busy doing worship for the prosperity of his kindom. So the king would meet him after sometime.

The farmer kept thinking for a while, then he decided to go back without meeting the king. The gate keeper asked him the reason.

The farmer replied what was the fun of asking from a beggar. He would demand directly from God, from whom even the king asked for.

ਕੋਊ ਹਰਿ ਸਮਾਨਿ ਨਹੀ ਰਾਜਾ ॥

(ਅੰਗ ੮੫੬)

Besides Gurbani, Bhai Gurdas Ji's writings also motivate us:

ਦਾਤਾ ਓਹੁ ਨ ਮੰਗੀਐ ਫਿਰਿ ਮੰਗਣਿ ਜਾਈਐ ॥
ਹੋਛਾ ਸਾਹੁ ਨ ਕੀਚਈ ਫਿਰਿ ਪਛੋਤਾਈਐ ॥
ਸਾਹਿਬੁ ਓਹੁ ਨ ਸੇਵੀਐ ਜਮ ਡੰਡੁ ਸਹਾਈਐ ॥
ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ਨ ਕਟਈ ਓਹੁ ਵੈਦੁ ਨ ਲਾਈਐ ॥
ਦੁਰਮਤਿ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਕਿਉਂ ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ ॥
ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾਂ ਪਿਰਹੜੀ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈਐ ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ: ੨੭, ਪਉੜੀ ੧੫)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ 45 ਵਾਂ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ 7 ਅਕਤੂਬਰ 2018 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਮੂੰਹ ਮੈਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਰੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂੰਹ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਸਮੂੰਹ ਮੈਬਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਖੰਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ

28 ਅਕਤੂਬਰ 2018 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਖੰਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਰਾਮਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ

1. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਦੇ ਹੋਏ, 2. ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕੱਠ।

550 ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ

14ਵਾਂ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ 14ਵਾਂ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨੀਏ, ਸਿੰਘ ਸਹਿਬਾਨ, ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੁੱਚੋ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸੋਮਾ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਵਿਪਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ।

1. ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ), 2. ਗਿਆਨੀ ਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, 3. ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, 4. ਸੂਫੀ ਸੰਤ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਕਾਦਰੀ ਜੀ ਕਥਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 5. ਗਿਆਨੀ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ) ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਰਾਂਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 6. ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ), 7. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, 8. ਭੁਚੋ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਛਹਿਬਰਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, 9. ਸੰਗਤਾਂ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣ ਰਹੀਆਂ।